

Kandidatprog
i teckenspråk
och tolkning

**Minskade
anslag
oroar**

**Ensamhet i
juletider**

**KTT firar
tio år**

Trygga möten ger en bättre kamp

Nu är vi där igen. När nummer fem av tidningen ges ut betyder det att det närmar sig jul. Julen förknippar vi med pynt och god mat, men också gemenskap och det så välkända att om man är schysst så kommer tomten och man får julklappar. Att vara schysst hör emellertid inte endast till julen. Det hör hela året till.

SDR har arbetat med en likabehandlingsplan. Den har arbetats med i stor omfattning och ska gälla hela verksamheten, från den minsta dövförening till riksnivå. Den ska gälla allt ifrån den minsta aktivitet till det största möte. Likabehandlingsplanen innebär bland annat att alla ska ha rätt att uttrycka sin åsikt. Den rätten är jag beredd att slåss för. Det ska vara möjligt att ge konstruktiv kritik, och det ska finnas respektfulla diskussioner. Det blir annars lätt åt andra hållet, att man låter bli att säga något. Antingen för att man inte orkar, vågar eller för att man tänker att den andra personen saknar kunskap. Det ger ingen utveckling. Vi har varken råd att vara arga på varandra eller inte våga säga något.

För där ute finns ett samhälle som borde ha kommit mycket längre år 2023. Än idag finns det beslutsfattare på alla nivåer som inte tar med oss i planeringen, som ställer fördomsfulla frågor och som har fördomar. Om vi kunde organisera oss ännu mer, inse att våra röster förtjänar att höras och tillåta diskussioner utan personangrepp så skulle vi kunna använda den energin utåt. Ingen ska bli exkluderad från att vara med i diskussionerna.

I övriga samhället finns ingen given likabehandlingsplan förutom de lagar och förordningar som finns. Men vi har en yttrandefrihet som vi inte ska tveka att använda. Den behöver finnas både internt och externt. Genom trygga mötesplatser kan vi bli stärkta att använda våra röster överallt där de behövs.

Vad kan du bidra med? Dövsamhället är så rikt och fyllt av så många olika människor med olika bakgrunder. Alla behövs. Kan din röst bli en julklapp till samhället?

Åsa Henningsson
Förbundsordförande SDR

Innehåll

I korthet	4
KTT firar 10 år	5
Minskade anslag oroar	6
Ensamhet under julen	10
Döv rektor i Barcelona	12
Arkivfynd från 1695	14
Hemma hos Josefin	16
Göran Alfredsson	18
KTT – varför det?	20
Julkryss	22
Förbundsnytt	24
Seniornytt	27
Ungdomsnytt	28
Krönika: Nova-Li Rönnholm	30

NR 5:2023

SDR/DÖVAS TIDNING
Rissneleden 138, 7 tr.
174 57 Sundbyberg

SDR Förbundsordförande
asa.henningsson@sdr.org
073-508 69 30 (sms)

Kommunikatör
jenny.ek@sdr.org
076-315 06 55 (sms)

Bli medlem: medlem.sdr.org
medlem@sdr.org

Stöd oss: insamling.sdr.org
givarservice@sdr.org

Webbshop: handla.sdr.org
handla@sdr.org

Västanviks folkhögskola
vastanviksfhs.se
info@vastanviksfhs.se

DÖVAS TIDNING
Ställföreträdande utgivare
Charlotte Gustavsson
charlotte.gustavsson@sdr.org
Redaktör
Olivia Renner Balkstam
olivia.r.balkstam@dovastidning.se
Form: Formligen.se
Layout: Linda Stål och Olivia R. Balkstam
Korrektur: Helena Fremnell
Omslagsfoto: Olivia R. Balkstam

PRENUMERATION
5 nummer per år 325 kr
mejla: medlem@sdr.org
Utebliven tidning
medlem@sdr.org
ANNONSER
annons@dovastidning.se
Upplaga: 2500 ex
Tryck: Risbergs, nov. 2023
ISSN 1402-1978

Dövas Tidning är en Svanenmärkt tryckprodukt.

Utgivningsplan 2024
Nr 1: 22 februari
Nr 2: 2 maj
Nr 3: 27 juni
Nr 4: 26 september
Nr 5: 28 november

dovastidning.se

Samtala fritt: TERA öppnar nya dörrar

autotext, talsyntes, röst och video med TERA

Upptäck TERA – den mångsidiga kommunikationslösningen för döva. Med TERAs autotextning och talsyntes kan du ringa och ta emot vanliga samtal, där din text blir tal och mottagarens tal blir text. TERA fungerar även som bild- och texttelefon, vilket underlättar kontakt med andra döva och teckenspråkiga samt stödjer bild- och texttelefonitjänster.

En döv TERA-användare samtar med en hörande person. Allt som sägs av den hörande motparten transkriberas till text i realtid, och text från den döve omvandlas till tal av en inbyggd AI-röst. För bildtelefon-användare möjliggörs videosamtal.

Nyhet!

Nu har du som TERA-brukare möjlighet att använda ditt egna mobilnummer vid TERA-samtal. Detta behöver då ansökas via din förskrivare.

Citat från TERA-användare

” Det var tågstopp. Jag använde funktionen TERA-Local för att förstå varför. Det var bra eftersom många hörande inte är bekväma med att skriva på lappar.

Jag kör ut paket. Före TERA fick jag SMS:a chefen varje gång jag skulle lämna ett paket till någon. Nu kan jag själv ringa direkt till mottagaren.

TERA-Local är en funktion för direktkommunikation med personer som kollegor, läkare eller kassapersonal. Den har samma funktioner som TERA för distanskommunikation. Exempelbilden visar en barndomsdöv användare som använder autotext och talsyntes för att prata med en ateljéägare.

Hur skaffar jag T-Meetings produkter?

Regionen har i uppdrag att erbjuda hjälpmedel om du behöver det för att klara din vardag. Vänd dig till Alternativ telefoni, Hörcentral eller Habilitering. Olika regioner har olika regler. Behöver du hjälpmedel i arbetet? Ansök genom Arbetsförmedlingen eller Försäkringskassan. Kontakta oss om du behöver vägledning!

Följ oss på våra sociala medier!

Vi gör det möjligt!

600 000

Så mycket mer i kronor får den teckenspråkiga fritidsgården Fritte i Örebro efter ett beslut av Örebro kommun, rapporterar SVT Örebro. Detta efter protester då Fritte tvingats hålla stängt i och med personalbrist.

■ GÖINGEN HUNDRA ÅR

Hässleholms Dövas Förening "Göingen" bildades 1923 och firar därmed 100 år i år. De firade sitt hundraårsjubileum den 28 oktober i sin lokal som kallas för "Sjöstranden". Bland de dövföreningar som tagit sig över 100-strecket finns Stockholms Dövas Förening, Göteborgs Dövas Förening och Lundabygdens Dövas Förening.

■ FRIADE I RÄTTEGÅNG

2016 började utredningar om sexuella övergrepp göras på en dövskola i staden Mendoza i Argentina. 2019 kom beskedet att två katolska präster som varit verksamma på skolan dömts då de hade utsatt elever för mångåriga sexuella övergrepp. Tidningen Syre skrev 2019 att skolan inte tillät teckenspråk vilket gjorde eleverna ännu mera utsatta, och att elever tvingats ta ut sina hörapparater för att inte höra skrik från elever som utsattes. Även en tidigare trädgårdsmästare dömdes nyligen till 18 års fängelse. Två nunnor och sju andra kvinnliga anställda har stått åtalade. Det står nu klart att dessa nio har frikänts, rapporterar SVT Nyhetstecken.

■ DÖVA I TV-SERIE

I samband med Sveriges 500-årsjubileum sänder SVT serien "Historien om Sverige". Programmet har spelats in på 200 platser runt om i Sverige i omkring 1,5 års tid, skriver SVT. I serien medverkar totalt sex döva och hörselskadade skådespelare och statister, enligt uppgift. Serien sänds på söndagar på SVT1 och kan ses på SVT Play.

Foto: Shutterstock

■ FYRA DÖVA DÖDA OCH TRE SKADADE I SKJUTNING

Den 25 oktober stormade en man in på en bowlinghall och restaurang i Lewiston, Maine i USA, och sköt ett flertal personer. Totalt 18 personer avled och 13 skadades. Bland de döda var fyra döva och bland de skadade var tre döva, uppger New York Times. De befann sig där för att delta i en cornhole-turnering. Efter skjutningen följde två skräckartade dygn för de boende i Lewiston som uppmanades att inte gå ut, eftersom polisen ännu inte hade kunnat gripa gärningsmannen. Polisen fann senare gärningsmannen död.

Foto: Olivia Renner Balkstam

■ EXTRAINSATT GENERALFÖRSAMLING

Lördagen den 21 oktober genomfördes WFD:s extrainsatta generalförsamling digitalt för att på nytt avhandla frågan om nästa världsländ. Detta eftersom fler än 10% av medlemsländerna begärt det, däribland Sverige. Norge och Förenade Arabemiraten fanns med som kandidater till världsländ, men Norge tog tillbaka sin kandidatur under den extrainsatta generalförsamlingen. Sveriges Dövas Riksförbund (SDR) har tidigare kritiserat hur röstningsprocessen gick till eftersom det fanns för lite tid över till att diskutera och ställa frågor. SDR deltog genom samma två delegater som vid generalförsamlingen på Jeju, Maria Hermanson och Joakim Hagelin Adeby. Du som vill veta mer kan hitta en intervju med dem på www.dovastidning.se.

■ AUTOMATISK TEXTNING

Appen TikTok inför automatisk textning på alla videor på alla språk som stöds, rapporterar Aftonbladet. I skrivande stund planeras förändringen att ske i november. Syftet är att man vill göra TikTok inkluderande för fler. Den som använder appen kan fortfarande välja om den vill titta med eller utan textning. Den som publicerar videor har också möjlighet att redigera eller radera sina videotexter efter publicering.

■ ASTRID I TV

Astrid Fredriksson blev 1967 Sveriges första teckenspråkstolk, och kom att viga sitt liv åt att kämpa för dövas rättigheter. Nu blir hennes liv och historia återberättad i SVT:s produktion "Kvinnorna som förändrade historien". Astrid får två egna avsnitt på 30 minuter vardera, som sänds den 14 december. 1999 tilldelades hon en Kruthmedalj av SDR för sitt mångåriga arbete för döva. I Falun, där Astrid bodde, finns en gata uppkallad efter henne.

Det som betytt mest för oss

döva är teckenspråkets erkännande som ett självständigt språk och döva barns rätt till en tvåspråkig skola med teckenspråk som första språk. I det arbetet deltog Astrid aktivt.

Ur SDR:s motivering till Kruthmedaljen 1999

KTT 10 år:

Jubileumsfirande på Stockholms universitet

Den 29 september bjöds det in till firande för kandidatprogrammet i teckenspråk och tolkning (KTT), som i år fyller tio år. 2013 började teckenspråkstolkutbildningen erbjudas på Stockholms universitet. DT har pratat med fyra personer för att få en bild av vad 10-årsjubiléet och kandidatprogrammet innebär för dem.

Vid Lingvistiska institutionen i C-hallen i Stockholms universitets huvudbyggnad, är det fullt med tecknande händer, ballonger och förberedelser. På dagens schema finns ett flertal föreläsningar, posterutställning och tårtätning. Såväl tidigare som nuvarande studenter deltar, och besökare finns på plats så långväga ifrån som Skottland.

Den första som DT möter är Magnus Dahnberg, föreståndare för Tol- och Översättarinstitutet (TÖI) vid Institutionen för svenska och flerspråkighet på Stockholms universitet.

– Kandidatprogrammet i teckenspråk och tolkning är en väldigt viktig utbildning som vi har här på universitetet. Det är ett särskilt uppdrag som vi har fått av regeringen. Det är en viktig uppgift, dels med tanke på att man ska kunna leva på lika villkor i samhället och dels med tanke på tillgänglighetsfrågan.

I många andra europeiska länder har det varit vanligt förekommande att teckenspråkstolkutbildningen är förlagd på universitetsnivå. Det har öppnat möjligheten att bedriva forskning, vidareutbilda sig och få till ett större internationellt samarbete. I Sverige fanns teckenspråkstolkutbildningen endast på folkhögskola fram till 2013. En av de som tidigt såg fördelar med att förlägga teckenspråkstolkutbildningen på universitetsnivå är Anna-Lena Nilsson, tidigare teckenspråkstolk i Sverige och numera professor i teckenspråk och tolkning på Norges teknisk-naturvetenskaplige universitet (NTNU).

– Jag är glad att se att man har utvecklat programmet, till exempel gett möjlighet till praktik och så vidare. Nu hoppas jag bara att programmet utökas till fyra år. Tre år är för lite om man inte redan kan svenskt teckenspråk. Jag ser hellre att man får en längre utbildning om man börjar från noll, eller att man inför förkunskapskrav vid en treårig utbildning. Egentligen tycker jag också att man ska lära sig teckenspråk först och vara i en döv miljö, och sedan kan man avgöra om man känner att teckenspråkstolkyrket kan vara något för en. Då kan man söka till

tolkutbildningen. Man ska inte söka tolkutbildningen före man kan teckenspråk eller vet någonting om döva. Det blir ju väldigt bakvänt.

Den som vill läsa mer om KTT hittar en vetenskaplig artikel på sidorna 20-21 i detta nummer.

På KTT finns två studierektorer tillika adjunkter, Eira Balkstam och Malin Tesfazion. Under firandet hade de en egen programpunkt där de berättade om hur programmet är upplagt. På frågan vad KTT har inneburit för dövsamhället och samhället i stort svarar de:

– Det har visat på en höjd status för teckenspråkstolkyrket, berättar Eira Balkstam. Att utbildningen och forskningen går hand i hand är jätteviktigt. Det finns mycket kunskap, förståelse och kompetens. Att det finns två olika inriktningar, tolkning mellan talad svenska och STS samt intramodal teckenspråkstolkning, där samverkan sker, är jättebra.

– Precis som Eira säger, att utbildningen och forskningen går hand i hand är det som är den stora poängen, säger Malin Tesfazion. Precis som det framgick av dagens föreläsare, Anna-Lena Nilsson och Jemina Napier (reds anm: professor vid Heriot-Watt University i Skottland), är forskning centralt för att vi ska kunna få duktiga teckenspråkstolkar. Vi måste veta vad vi gör. Om tolkutbildningen finns på universitetsnivå blir det möjligt för oss att bygga vidare med mer forskning.

– Jag är glad att vi idag kan visa hur mycket vi har utvecklats sedan starten, berättar Eira Balkstam. På kort tid har vi gjort stora justeringar, till exempel fått in möjligheten att bli dövblindtolk och anpassat oss efter vad samhället efterfrågar. Mycket har utökats och vi fortsätter kämpa för ytterligare förbättringar av programmet. Våra lärare och forskare är motiverade och arbetar målinriktat med att flytta fram barriärerna. Vi kallar det för transformativ forskning.

Text & foto: Olivia Renner Balkstam

ABF Örebro läns lokaler på Fredsgatan i Örebro. Foto: Thomas Ljungberg

Folkhögskolor och studieförbund oroade

Regeringen har beslutat om minskade anslag till både folkhögskolor och studieförbund. Utöver det kan fler förändringar komma att genomföras. Vad kan det komma att innebära för dövsamhället?

ABF står för Arbetarnas Bildningsförbund och bildades 1912 av Socialdemokraterna, LO och Kooperativa förbundet. Syftet var då att samordna och utveckla den bildningsverksamhet som redan existerade inom arbetarrörelsen. ABF Örebro läns lokaler på Fredsgatan i Örebro har på många sätt blivit en naturlig samlingsplats för döva. Här finns en döv anställd som sköter den teckenspråkiga verksamheten, Thomas Ljungberg.

Vad gör egentligen ABF för teckenspråkiga?

– Vi har och har haft studiecirklar på svenskt teckenspråk både i egen regi och där vi samarbetar med våra medlemsorganisationer i bland annat släktforskning, keramik, film- och fototeknik, stick- och virkning, retinitis

pigmentosa, kreativ målning, svenskt teckenspråk för nybörjare, stödtecken och taktila språk, berättar Thomas Ljungberg. Därutöver har vi haft flera föreställningar och föreläsningar på svenskt teckenspråk, till exempel projektet "Sysna på mig", hemberedskap och prepping, om en döv som varit nynazist, tinnitus, AI och datorspel för att nämna några.

– Vi erbjuder processledning på svenskt teckenspråk för förtroendevalda i styrelser där man under en process utvecklar föreningens arbete, funktionsutbildning för t.ex. ordföranden, kassörer, sekreterare o.s.v. samt har haft lägerledarutbildningar i samarbete med SDUF.

– Utöver detta blir det även föreläsningar och nationella samarbeten med teckenspråkiga riksförbund, dövföreningar och lokala ABF-avdelningar runtom i landet där teckenspråkskompetens behövs.

– Vi hyr också ut våra lokaler till teckenspråkiga verksamheter som bland annat TUFF, externa utbildningar och LAN-helger på svenskt teckenspråk.

När det blev känt i september att regeringen skär ner i studieförbundens budget valde ABF, Sensus studieförbund och åtta andra studieförbund att

gemensamt gå ut med en kampanj; #studieförbundensamlarsverige. Syftet är att protesterna mot nedskärningarna. DT har pratat med Therese Lord, verksamhetschef på ABF Örebro län om vad hon anser att nedskärningarna kan komma att innebära.

Regeringen har meddelat att man skär ner på anslagen till studieförbunden. Det rör sig om totalt 250 miljoner 2024 och sedan ska ytterligare sänkningar göras 2025 och 2026. Vad tänker ni om detta?

– Beskedet är ett dråpslag för ABF och övriga studieförbund, för alla våra medlems- och samarbetsorganisationer och för svenskarnas möjlighet att få lära sig vad de vill, fritt och frivilligt. Det gäller för hela kultursverige och betydande delar av civilsamhället.

– Folkbildningen är avgörande för Sveriges livskraft och mångfald, från stad till land. ABF når människor där de är och spelar en nyckelroll utanför storstadsområden.

Nedskärningar hotar viktiga kultureresurser och mötesplatser som Folkets hus och hembygdsföreningar.

Studieförbunden är avgörande för kulturen utanför storstäderna och för tillgänglig folkbildning i hela Sverige. De når grupper långt från makten, erbjuder språkkurser och främjar kreativitet samt samhällsengagemang. Nedskränkningarna riskerar att skapa klyftor och minska tillgängligheten till kunskap och bildning i hela landet.

Argumentet är att man vill satsa på utbildningar som ger jobb. Vad har ni för svar på det?

– Studieförbunden fokuserar på områden som traditionella utbildningssystem inte alltid kan täcka. Vi erbjuder kurser och aktiviteter som främjar kreativitet, kultur och samhällsengagemang vilka är avgörande insatser för att skapa ett rikt och balanserat samhälle där många lär sig spelreglerna och metoderna för demokratiskt inflytande. Studieförbunden når dem som står längst från makt och inflytande, ger dem verktyg och egenmakt. Genom vår verksamhet har tusentals nya svenskar lärt sig sitt nya språk och getts en väg till arbete och egen försörjning. Det är den vägen som regeringen nu stänger.

Är ni oroliga över situationen?

– Det är ett hot mot demokratin. Studieförbunden har en lång historia av att främja samhällsengagemang och medborgardeltagande. De ger människor möjlighet att förstå samhället, diskutera viktiga frågor och agera för förändring. Genom att minska deras resurser riskerar vi att underminera vårt demokratiska system genom att minska möjligheterna för medborgare att engagera sig och påverka politiken.

Hur påverkas specifikt ABF i Örebro, som har döva anställda, av detta?

– Med trettio procent minskade inkomster och ökade kostnader i och med inflationen så kommer det såklart påverka ABFs förmåga att kunna ge våra medlems- och samarbetsorganisationer samma service och stöd som idag.

Inte bara studieförbunden får det knapert. Redan 2022 gick regeringen ut med att man skulle minska statsanslagen till folkhögskolorna med omkring 450 miljoner kronor. Man hade delat ut extra stöd under pandemin för att ge 3000 nya platser, vilket

slopades. I år meddelades det att regeringen nu skjuter till 100 miljoner kronor årligen till folkhögskolorna. Det är ett besked som många anser vara positivt, men kritiska röster menar att det är en summa som inte räcker. Den 19 september gick många folkhögskolor ut för att demonstrera. Tre folkhögskolor som har svenskt teckenspråk som undervisningsspråk gjorde gemensamt en film för att visa på varför folkbildning är meningsfullt för deras elever. Dessa tre folkhögskolor är Västansviks folkhögskola, SIMA folkhögskola och Fellingsbro folkhögskola.

Fredrik Skillermark, rektor på SIMA Folkhögskola, tycker att det behövs förtydliganden kring pandemistödet.

– Jag tycker att det blir lite missvisande att säga att regeringen gav höjda anslag till folkhögskolan i och med pandemin. Min tanke är att det var ju snarare så att de upptäckte att det behövs fler undersköterskor och andra personer inom vården. Det behovet finns ju fortfarande, men ändå har de tagit bort nästan 500 miljoner kronor. Nu finns det en proposition om att skjuta till 100 miljoner extra kronor.

Ingen fråga är för stor eller liten. Vi finns här om du behöver någon att prata med.

Vi tar emot chatt- eller videosamtal måndagar 11.00-13.00 och torsdagar 19.00-21.00.

Övrig tid bokas hos stod@nationellkvinnojour.se
Vi har tystnadsplikt.

NATIONELL KVINNOJOUR
OCH STÖD PÅ TECKENSPRÅK
www.nkjt.se

Extra öppettider under julen 2023

23 December kl. 11.00-13.00

Nyårsafton 31 December kl. 11.00-13.00

God fridfull jul och Gott nytt år

önskar

NKJT styrelsen och kansliet

Inte ännu blivit medlem?

Genom att bli medlem stödjer du vår verksamhet och bidrar till vår ekonomi. Du bidrar också till att ge skydd och stöd till våldsutsatta kvinnor och deras barn samt hjälper oss att förbättra deras villkor. Om du blir medlem innan 1 januari 2024 gäller ditt medlemskap hela 2024.

nkjt.se/bli-medlem/

med start nästa år. För studieförbunden är det ännu tråkigare.

– Bidraget vi får i dagsläget möter inte de ökade kostnader som finns. Ersättningen per deltagarvecka har varit lika sedan 2020, vi får bidrag utefter hur många elever vi har som läser hos oss. Nu får vi se hur det blir framöver, men faktum är att kostnaderna i form av lönekostnader, lokalhyror och liknande ökar. Så vi måste erbjuda samma innehåll som tidigare, men med mindre pengar netto.

Vad är din känsla kring det?

– Det känns mörkt. 100 miljoner plus är bättre än ingenting, men det räcker ju inte. Jag hör från andra rektorskollegor på andra skolor att många har det tufft. Det skulle inte förvåna mig om någon folkhögskola tvingas lägga ned. För vår del visar den ekonomiska prognosen att vi kommer att gå med stort underskott i år.

Vad kommer att behöva försvinna i så fall?

– Här har vi också lärare som är teckenspråkiga förutom att de har god kompetens, så det är inte bara att säga upp folk när vi har det svårt och sedan hoppas på att de kommer tillbaka när det är bättre tider. Så den vägen vill vi inte gå, utan vi får försöka använda de reserver vi har så långt det är möjligt. Vi tre folkhögskolor erbjuder något unikt, och det kan vi använda i vår argumentation till varför vi måste finnas kvar.

En annan som är bekymrad över situationen är Carina Högberg, rektor på Västanviks folkhögskola.

– Vi behöver lobba för att budgetarna för både folkhögskolan och studieförbunden ska höjas. Vi kan inte behålla den summa som är i nuläget. Det är mycket diskussioner just nu bland oss som finns inom folkbildningen kring hur framtiden ska se ut. Vi är förstuds oroad över situationen.

Även Fellingsbro folkhögskola stämmer

in i kritiken.

– Ja, situationen är bekymmersam, säger Patrik Bergman och Anita Thorsberg som är biträdande rektorer. Vi ser dock att vi under 2024 kan fortsätta bedriva de utbildningar vi har. För vår del finns det fortfarande en viss trygg grund tack vare det så kallade regionbidraget. Vi drabbades dock hårt då våra uppdragsutbildningar inte beviljades några statsbidrag för innevarande läsår. Detta medför allvarliga konsekvenser för bland annat yrkesverksamma tolkar

som inte kan erbjudas fortbildning, vilket vi har lyft med Myndigheten för Yrkehögskolan (MYH).

– I en tid när polarisering och utanförskap ökar blir folkhögskolans bidrag till samhället att stärka och utveckla demokratin, att möjliggöra en ökad mångfald av människor att delta i samhällsutvecklingen,

viktigare än någonsin. Det är statens syfte med stödet till folkhögskolor och studieförbund. Därför upplever vi att regeringens politik som leder till kraftiga neddragningar inom folkbildningen som djupt allvarig. Som offentligägad folkhögskola kan vi emellertid konstatera att vår politiska ledning, tillsammans med oss, arbetar för att hitta former för att trygga våra kurser och utbildningar, trots det svåra ekonomiska läget.

Carina Högberg menar att det finns annat som också oroar.

– Det finns en

pågående utredning kring om man ska flytta förvaltningsansvaret från Folkbildningsrådet (reds anm: en ideell förening med vissa myndighetsuppdrag givna av riksdagen och regeringen) till en myndighet, eftersom regeringen vill ha en större transparens kring hur statsbidraget används. Vi folkhögskolor har stor möjlighet att påverka och utforma utbildningarna i dagsläget tillsammans med Folkbildningsrådet och studieförbundet. Vi ser inte varför man ska behöva göra på det

viset, det känns tveksamt. Vi har vår egna rörelse som speglar hur samhället ser ut och kan göra egna justeringar och anpassningar. Vi har stort stöd från Folkbildningsrådet så länge vi följer vissa kriterier, och om man flyttar över uppdraget till en myndighet är risken att vi inte kan möta samhällets behov.

– Den allmänna kursen är folkhögskolans ryggrad och för att bedriva en folkhögskola ska 15% av deltagarna som studerar på en folkhögskola tillhöra den allmänna kursen.

Tidöavtalet föreslår att den allmänna kursen ska flyttas från folkhögskolan till Komvux och det är en varningssignal. Då blir det kommunernas ansvar att ordna en teckenspråkig undervisning. Hur kommer det att fungera för döva om det blir kommunen som tar ansvaret för utbildningen? Kan alla kommuner i Sverige möta dövas behov? Om endast en döv söker i en kommun, kan man då garantera

teckenspråkstolkning? Den allmänna kursen är förlagd på folkhögskolorna och där kan alla mötas på en och samma plats. Man får en teckenspråkig miljö och kan göra en personlig utveckling.

– Det blir ju snarare dyrt för samhället om kommunerna ska ta ansvaret och erbjuda utbildningen med tolk. Regeringen har inte riktigt förstått vad folkhögskolan betyder för döva och personer som är i behov av teckenspråk. Det är en fight vi måste ta tillsammans med SIMA folkhögskola och Fellingsbro folkhögskola. Vi kan inte bara sitta och vänta, utan vi har ett gemensamt ansvar.

Västanviks folkhögskola,

Fellingsbro folkhögskola och SIMA folkhögskola har för första gången haft gemensamma fortbildningsdagar i Örebro den 27-28 september.

– Det är en signal om att vi står tillsammans, säger Carina Högberg. I praktiken är vi konkurrenter, men det betyder inte att vi blir svagare av varandra utan tvärtom ännu starkare.

Text: Olivia Renner Balkstam

Fredrik Skillermark
Foto: SIMA Folkhögskola

Anita Thorsberg
Foto: Zoran Ladinek

Carina Högberg
Foto: Privat

Patrik Bergman
Foto: Mats Lindblom

Välkommen till **myMMX**

myMMX är bild- och texttelefoni för dig som vill ha ett konto till alla dina enheter. Det är en snygg och enkel app att ringa med.

Med **myMMX** kan du ringa till andra bild- och texttelefoner, samt tjänster som *Bildtelefoni.net* och *Texttelefoni.se*. Logga in på PC, iOS och Android med samma konto. Du väljer själv vilken enhet du vill använda.

myMMX finns i två modeller

myMMX totalkonversation för video- och texttelefonsamtal och **myMMX db** för video- och textsamtal för dig med dövblindhet eller kombinerad nedsatt hörsel och syn.

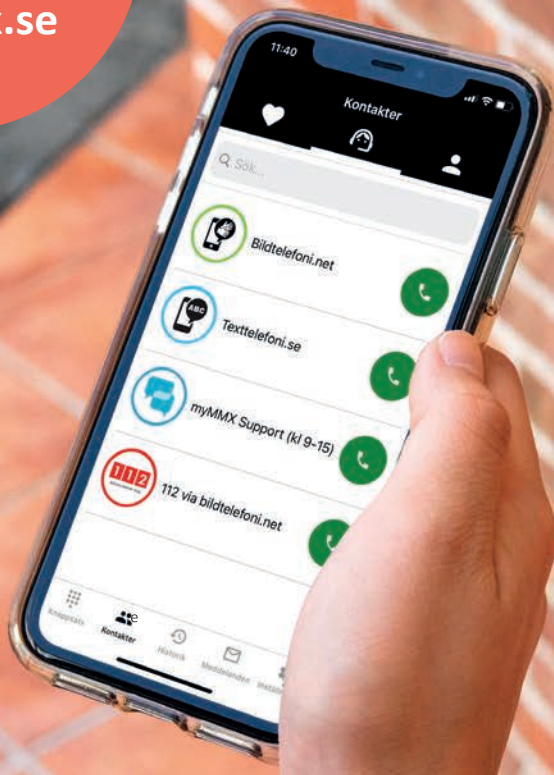
Intresserad?

Kontakta förskrivarna i din region för att få **myMMX**. Ett konto till alla dina enheter.

Läs mer eller kontakta
oss på:
mymmx.se

myMMX

- Filmstudio
- Projektutveckling
- Daglig verksamhet
- Skräddarsydda teckenspråkskurser

Välkommen att kontakta oss!

KONTAKT

Christin Karlsson, verksamhetschef
christin.karlsson@totstockholm.se
Mobil: 070-5209272

Elin Edman, samordnare
Elin.edman@totstockholm.se
Mobil: 070-775 06 13

Besöksadress: Sandhamnsgatan 60, 115 60 Stockholm

www.totstockholm.se

Sofie Strid. Foto: Johan Rudin

Paulina Wlostowski. Foto: SDF

Jonna Edlund. Foto: Jiin Najjar

Felicia Ferreira. Foto: Privat

Foto: Shutterstock

Juletider – dags för släktträffar, god mat och ensamhet?

Julen är magisk i filmer, böcker och i våra sociala mediers flöden. Något som inte lika ofta visas upp är den yttre eller inre ensamheten som högtiden ofta för med sig. Vad kan man göra för att må bättre?

Många tänker på julen som en tid för glädje och värme när familjer samlas. Ingen tid på året är mer känd för sin gemenskap och sin tindrande magi än julen, men det är också en högtid som inte bara omringas av traditioner utan även förväntningar.

– Bilden av julen som en mysig högtid stämmer inte alltid, den är ofta stressig. Det ska spenderas väldigt mycket pengar, pyntas, bakas, lagas mat, ätas och umgås. Förväntningarna är höga. Man blir lite utmattad bara av att tänka på julen ibland, reflekterar Sofie Strid som är präst i Göteborgs stift.

Förutom stressen har julen andra skuggsidor som det kanske inte pratas så

mycket om. Det kan vara en särskilt tuff tid för dem som känner sig ensamma. När samhället saktar ner och andra samlas med sina familjer, kan ensamheten kännas extra påtaglig. För den som är utsatt är en annan skuggsida att våldet inte tar julleddigt.

Hur vanligt är det att känna sig ensam under julen?

Enligt Dövteamet i Region Stockholm är det inte ovanligt alls.

– Ibland kan man känna sig ensam även om man är i sällskap med andra, särskilt om man inte delar ett gemensamt språk. Som döv eller hörselskadad kan man uppleva minoritetsstress och audism, och känslan av utanförskap blir extra kännbar. När man blir äldre är det inte ovanligt att ens sociala nätverk har minskat och det kanske är för långt att resa till vänner och familj.

Julen kan också bli ett tillfälle att ägna sig åt reflektion.

– Julen väcker tankar, känslor och minnen. Ofta tenderar vi att tänka på vad vi inte har istället för vad vi faktiskt har,

konstaterar Sofie Strid.

– Julen kan ju också vara ett tillfälle att stanna upp, vila och reflektera. Det kan hjälpa att fokusera på saker man vet ger glädje; kanske en promenad, något gott att äta och en bra film, tipsar dövteamet i Region Stockholm.

Svenska kyrkans teckenspråkiga verksamhet brukar runt julen ordna med aktiviteter i flera stift. Sofie Strid berättar att i Göteborgs stift jobbar de aktivt med att försöka minska ensamheten hos människor. De arrangerar gemenskapsträffar bland annat på annandag jul och gör även hembesök.

– Vi jobbar med att synliggöra olika känslor som kan komma upp i samband med julen. Ta kontakt med oss och prata om hur du känner dig eller om du är orolig för någon som verkar ensam och har det svårt.

Hon tipsar vidare om att man hos Svenska kyrkan kan söka om ekonomiskt stöd. Julen är en dyr högtid och ibland kan det förstärka ensamhetskänslan om man inte har råd med mat eller extra utgifter.

Ekonomisk stress kan bland annat leda till att man undviker sammanhang som kostar pengar, som att fira jul och behöva köpa klappar.

Ibland kan det vara svårt att på egen hand se vilka alternativ som finns för att bryta isolering, berättar Dövteamet i Region Stockholm.

- Det finns sammanhang som man kan söka sig till som erbjuder samvaro; kyrkan eller dövföreningen kan vara en sådan plats. Kanske kan man erbjuda sin hjälp som volontär eller i en väntjänst.

Sedan flera år tillbaka har Stockholms Dövas Förening (SDF) som tradition att ordna "lilla julafton" till sina medlemmar. Paulina Wlostowski, föreningens verksamhetsansvariga, berättar om grundidén.

- Det började med att vi ville ge dem som var ensamma möjligheten att få teckenspråkig gemenskap på självaste julafton. Det är flera som inte har anhöriga eller så är deras anhöriga hörande som de inte känner samma samhörighet med som med andra döva. Vi ville ge dem en dag att minnas.

Paulina Wlostowski berättar att det även blivit betydelsefullt för de som ställer upp att arbeta på julafton eftersom det ger mycket tillbaka. Genom åren har det varit flera som uppskattat och tackat dem för möjligheten att få julgemenskap på teckenspråk. Ibland har det även varit barn med, vilket gett en härlig och livfull stämning på plats.

Man måste inte vara ensam för att komma utan alla medlemmar är välkomna att anmäla sig. De brukar fira i några timmar på dagen och det bjuds på glögg och lättare jullunch.

- Och ibland kan jultomten dyka upp med presenter, avslutar Paulina.

Flera dövteam och dövpsykiatriska mottagningar runt om i Sverige kommer ha öppet i mellandagarna. Dövteamet i Region Uppsala säger att några av de som kommer till dem gör det för att bryta sin isolering som varit under julhelgen. Dock ser de att det kommer färre patienter under perioden jul och nyår.

- Orsaken till det vet vi inte, man kanske träffar familj och vänner privat.

Det finns verksamheter som märker av ett annat mönster under juledigheterna. Medan samhället till en stor del stänger ned finns det volontärer som håller igång

samtalsjourer, och de stämmer alla in i att man ser en ökning i antal personer som tar kontakt.

Sofie Strid bekräftar att Svenska kyrkans samtalsjour på teckenspråk brukar se en ökning av samtal. De kommer ha öppet som vanligt, och oavsett livsåskådning eller trosuppfattning kan man ringa dit och prata med någon teckenspråkig präst eller diakon.

Förutom Svenska kyrkan har även Nationell kvinnojour och stöd på teckenspråk (NKJT) och Barn- och Ungdomsjour på Teckenspråk (BOUJT) varsin jour som man kan ringa till.

Vad ser Felicia Ferreira, kurator och samordnare för NKJT:s digitala jour, för tendenser kring jul?

- Vi ser ett ökat antal kvinnor som ringer oss. Kanske inte nödvändigtvis under själva julen utan det är som med alla andra högtider att man ofta tar kontakt efter ledigheterna tagit slut. Det beror ofta på att förövaren, om man bor tillsammans, är hemma mer än vanligt och man får svårare att ringa.

Hur och varför påverkar julen?

- Det är en högtid som innehåller mycket förväntningar och som har högt tryck på ekonomin.

Man har en bild av familjegemenskap, och tänker att man ska hålla ihop trots att man inte vill. Släkten samlas och man håller masken. Man kanske är omgiven av förövarns familj, och när man kommer hem är förövaren inte nöjd med hur dagen varit.

Många förövare styr kvinnans ekonomi och särskilt under julen är ekonomiskt våld som störst, berättar Felicia Ferreira vidare. NKJT har sett flera exempel på hur kvinnor på grund av begränsad ekonomi inte kan handla mat och klappar vilket leder till att förövaren blir arg. De använder sig av detta för att kunna förtrycka och trakassera kvinnorna. Kvinnor och barn blir också utsatta för fysiskt våld på grund av alkoholen. Under julen ökar ofta alkoholkonsumtionen eftersom förövaren är ledig och slappnar av med alkohol.

Hur kan julen drabba er målgrupp?

- Förutom att förövarna ofta blir hemma håller även flera olika hjälpinstanser stängt i ett par veckor. För vår målgrupp, döva och hörselskadade kvinnor, blir det begränsat med vilka möjligheter som finns för att få

hjälp. Dessutom kan dessa kvinnor och deras barn inte fly till sina fristäder som arbetsplats, skola och förskola. Att inte kunna göra det och vara tvungen att leva med våldet en längre tid, gör så att den psykiska ohälsan också ökar.

Förutom deras ordinarie tider kommer digitala juren ha öppet två extra dagar, dagen före julafton samt på nyårsafton.

- Om tiderna inte fungerar eller om det blir svårt att ringa kan man alltid skicka ett mejl till oss. Vi håller koll, hälsar Felicia Ferreira.

Jonna Edlund, volontärsamordnare på BOUJT, ser också ett ökat antal samtal i skiftet december-januari. Samtalen handlar i många fall om stress och psykisk ohälsa som BOUJT kopplar till att barn och unga ofta känner sig ensamma i jul. Kompisarna bor kanske i andra städer, fritidsaktiviteter har antingen stängt under lovet eller att man inte har möjlighet att delta i dem, och att man inte alltid har full kommunikation hemma.

BOUJT:s jour ska ha öppet som vanligt under jullovet samt ha extra öppet 24 och 31 december kl. 11:00-13:00.

Sofie Strid uppmuntrar till att vara ärlig och snäll mot sig själv, och försöka identifiera vad man tycker om att göra.

- Önskar du samvaro, öva på att ta initiativ även om det är svårt att komma över tröskeln. Sök upp vänner som möjligen också känner sig ensamma och föreslå att ni firar tillsammans eller gör något trevligt. Det kan vara allt från en långpromenad till att utforska en julmarknad tillsammans. Skicka personliga julkort till vänner eller ring för att överraska och sprida glädje.

Det är möjligt att skapa nya traditioner. Genom att ställa frågor till dig själv om hur du vill tillbringa din jul, sänka dina krav och förväntningar, och överväga att fira med vänner istället för att låsa dig vid traditionella familjeuppfattningar kan du skapa en jul som passar dig och dina behov bättre, avslutar Sofie Strid.

Text: Angelina Nyström

Menchu chefar över en dövskola i Barcelona

Menchu González är Kataloniens första döva rektor. Till vardags basar hon över en dövskola i Barcelona. Sedan hon började, har antalet elever fördubblats.

Menchu González kan titulera sig Spaniens första döva rektor.

CEE Josep Pla i Barcelona har nyligen haft sommaravslutning för sina elever. Nu är det mindre spring i korridoren, men rektor Menchu González och hennes kollegor har ändå fullt upp innan de själva kan gå på semester. När DT kommer på besök, har hon precis haft möte med en förälder till ett dövt barn som vill börja på CEE Josep Pla till hösten. Den positiva trenden har hållit i sig sedan Menchu González började som rektor 2020; det är att hennes skola tar emot fler och fler elever. Men någon enkel start fick hon inte.

– Det första året som rektor var väldigt tufft då pandemin hade brutit ut. Munskydd var obligatoriskt. Vi kämpade för att våra elever och personal inte skulle behöva bära munskydd så länge vi höll avstånd till varandra. För då skulle vi lättare kunna avläsa varandra. Men myndigheterna sade nej. Rädslan för covid-19 var stor. Senare köpte vi transparenta munskydd, vilket underlättade, berättar hon. Sedan blev allt bättre när restriktionerna rullade tillbaka samtidigt som hon blev tryggare och mer erfaren i sin roll som rektor. Hon har en lång karriär som lärare bakom sig. Hur kommer det sig att hon blev rektor?

2020 skulle CEE Josep Pla få en ny rektor. Menchu hade jobbat som lärare på skolan sedan 1997. Hennes kollegor, såväl döva som hörande, tyckte att hon skulle söka rektorstjänsten. Men hon var inte helt övertygad. Hon älskade att undervisa och ha samspel med elever. Till sist gick Menchu med på att söka. Hon kände att skolan hade utvecklats åt fel håll under den förra ledningen. Så hon ville både förändra och förnya skolan. Hon gjorde intervjutester och valdes ut till den 120 timmar långa rektorsutbildningen. Sedan kunde rekryteringsprocessen börja. Den var rigorös. En inspektör kom till skolan för att granska hennes arbete och utvärdera hennes undervisning.

Hon blev också intervjuad och bedömd av en panel som bestod av åtta representanter. Hon presenterade ett fyraårigt

projekt med mål för hur skolan skulle utvecklas under hennes ledarskap vad gällde pedagogik, ekonomi och annat. Till sist blev hon godkänd – och historisk som Kataloniens första döva rektor någonsin! Utvecklingen har sedan dess varit gynnsam. 2020 hade skolan endast 20 elever. Nu är elevantalet över 40. Skolan tar emot elever som är mellan 3 och 21 år gamla, men de flesta är i åldersspannet 10-16 år.

Menchu berättar att hon målmedvetet har arbetat för att öka personaltätheten i skolan. Nu är drygt var tredje anställd döv. Hörande föräldrar till döva barn ser positivt på att skolan har en döv rektor och döva lärare.

– Deras bild av döva förändras i och med att vi inte ses som personer med funktionsnedsättning. De uppskattar också att vi har döva lärare och personal som fungerar som förebilder för deras döva barn, berättar Menchu och tar ett annat exempel på hur synen på döva förändras hos omgivningen:

När hon har möte med myndigheter, är det alla som deltar i mötet som behöver tolk. Tidigare var tolk bara något som "de döva barnen i skolan behövde, inte vi". För hörande är det ett perspektivskifte från de till vi, något som både inger respekt och höjer teckenspråkets status.

Skolan är tvåspråkig. De huvudsakliga undervisningsspråken är katalanskt teckenspråk och skriven katalanska. För de elever som önskar tal, erbjuds undervisning på talad katalanska i grupp två gånger i veckan. Individuell talträning kan också ges, men det är inte alla elever som får det. Det är ont om teckenspråkskunniga logopedier, och även en pengafråga. På tal om logopedi; för att kunna bli lärare för döva lärare i Katalonien så måste man också ha läst logopedi. Menchu, som läst logopedi, säger att det är ett nödvändigt ont men samtidigt nyttigt. Det handlar om mycket mer än bara fonologi, det vill säga språk och kommunikation inklusive teckenspråk. Katalanskt teckenspråk finns också som skolämne, och äldre elever får dessutom lära sig spanska och engelska. Hur

ser teckenspråksmiljön i skolan ut? Menchu berättar att alla, såväl elever som personal, talar teckenspråk. Men hörande anställda pratar fortfarande sinsemellan på raster. För dem är det skönt att avslappnat kunna prata.

– Det är lite känsligt, men det är bara en minoritet som vill kunna prata ibland. Jag vill egentligen att alla anställda hela tiden ska tala teckenspråk så elever kan se vad de pratar om, säger hon och fortsätter:

– Det tar tid att förändra, vi har andra projekt som vi måste prioritera. När de är avslutade så kan vi införa nya regler om att teckenspråk är obligatoriskt på raster. Det handlar också om att hörande ska bli bättre på teckenspråk först.

Skolan ser även till att elever får göra studiebesök i det katalanska dövsamhället och träffa vuxna döva förebilder. Allt för att elever ska få en starkare dövidentitet och få tillgång till dövas kultur, språk och historia.

Vad har eleverna för bakgrund? De flesta har utländsk bakgrund då deras föräldrar valt att flytta till Katalonien, till exempel från Latinamerika. Några elever har döva föräldrar. Andra har tidigare gått integrerat i skolan och sedan bytt till CEE Josep Pla. Några av eleverna har ytterligare någon funktionsnedsättning. Och så har skolan äldre elever som aldrig gått i skolan överhuvudtaget.

Menchu berättar att det är en stor utmaning att placera elever i rätt klass med hänsyn till deras ålder och nivå. Skolan har åldersblandade klasser, i snitt fem-sex elever i varje klass. Det ska också finnas assistenter för de elever som behöver det.

– Vi försöker pussla så det blir bra för alla.

Eleverna bor i Barcelona. Menchu berättar att det har blivit allt svårare för elever att få gratis resor till och från skolan. Hemkommunen säger nej och hänvisar istället till sina egna skolor. Föräldrar måste argumentera för varför det är viktigt för deras barn att gå på CEE Josep Pla. Tidigare fanns det sju teckenspråkiga skolor/internat för döva i Katalonien. Nu finns det bara en skola kvar: den i Barcelona (CEE Josep Pla).

När DT frågar hur Menchu tror att framtiden blir för CEE Josep Pla, svarar hon att hennes skola antagligen kommer att läggas ner. Istället spår hon en utveckling som är oundviklig. Det är att det troligtvis kommer att finnas en eller flera skolor för hörande elever i Barcelona med tydligt avgränsade avdelningar för döva elever. Menchu pratar om flexibel undervisning och olika spår. Hon tar några exempel:

En döv elev som har hörseltekniska hjälpmedel kan huvudsakligen gå i en klass med hörande elever om hen känner sig trygg och trivs med det. Hen kan läsa vissa ämnen på katalanskt teckenspråk tillsammans med döva elever. En annan döv elev kan få gå i en klass för döva hela tiden. På raster finns det alltid döva elever och personal att teckna med. Menchu är övertygad om att en sådan skola kan bli mer attraktiv och locka fler hörande föräldrar till döva barn att välja just dem, och att antalet döva elever ökar totalt sett. Det vill säga att det handlar om en "normal" skola, inte en specialskola. Men då måste skolan ha en döv biträdande rektor, så döva elevers rätt till teckenspråk kan tryggas. Hon har en framtidsdröm:

– Att se ännu fler självständiga döva som vill nå högre och fortsätta plugga på universitetsnivå!

Text & foto: Niclas Martinsson

Menchu González utanför CEE Josep Pla.

Vi söker deltagare till forskning om digital kommunikation på arbetet!

Syftet med den här studien är att kartlägga hur utvecklingen mot mer digital kommunikation och hemarbete under Covid-19 pandemin har påverkat delaktighet i arbetsrelaterad kommunikation hos personer med hörselnedsättning/dövhet.

I denna studie vänder vi oss till personer i arbetsför ålder som har eller upplever att de har nedsatt hörsel/dövhet.

Forskningshuvudman för projektet är Linköpings universitet.

Besök oss på: www.forskningsstudier.se

li.u LINKÖPINGS
UNIVERSITET

Bilden har inget med fallet i artikeln att göra.

Svenska arkivfynd – hur beskrevs olika tecken 1695?

I denna artikel berättar Anne-Marie Nilsson om rättegången mot döva Jon Olufson som ertappades med att begå tidelag. Från denna rättegång finns flertalet tecken beskrivna, och man ser att såväl Jon som hans bröder använde dem.

Natten mot den 12:e juni år 1695 red en grupp dragoner ut från sitt läger på Frösön i Jämtland. I höjd med Västerhus (där Östersund flygplats nu ligger) fick de i den ljusa sommarnatten se en förfärlig syn. En häst stod fastbunden vid en gårdsgård och bakom hästen stod en man på en sten... Ryttmästaren befälde sin korpral att stiga av sin häst och undersöka saken. Mannen hade fått syn på dem och skyndade sig att ta några steg bort från hästen. Han försökte också hinna stoppa in sitt "hemliga ting" i byxorna, men korpralen och tre andra dragoner tog tag i honom och drog ner byxorna. Mannen hade en vit vadmalströja på sig som inte täckte könsdelarna och dragonerna vittnade sedan vid rättegången att hans "hemliga ting" var alldeles blå och nyss slaknad. Stoet besiktades också och det bekräftades att mannen begått tidelag. En månad senare hölls rättegången på Frösön.

Den ertappade mannen var Jon Olufson, 69 år gammal. Han var född "döv och dumbe" år 1626 på Rödön och bodde nu hos sin bror, nämndemannen Hemming Olufson på Frösön, men försörjde

sig själv som skomakare. Ordet dumbe betydde inte dum, utan stum. Vid rättegången fick Jon assistans av sina bröder Hemming och Anders som tolkar. I brödraskaran ingick ännu en bror, Olof, som också han var döv. Han var den äldste, gift och brukade fadersgården. Hela familjen hade alltid pratat teckenspråk. Alla vittnade att Jon var en snäll och gudfruktig man och mycket omtyckt.

Eftersom rannsakingen skulle ske med hjälp av bröderna som tolkar måste man förvissa sig om att de verkligen kunde prata teckenspråk med Jon. Bröderna fick svära sin ed och lova att bara berätta det de kunde tolka av Jons tecken, varken mer eller mindre. Rätten ville veta hur teckenspråket gick till och de förklarade att de lärt sig detta i barndomen och att de förstod Jon och hans döve bror genom "munnens rörande, wridande och gapande på åthskilligt sätt, och technande med händerne". De hörande tecknade på samma sätt tillbaka och de kunde förstå och tala om allt. Sedan hölls förhören två gånger där först den ene och sen den andre brodern fick tolka och då såg man att de använde samma tecken och att svaren blev desamma båda gångerna.

Rätten ville prova Jons förstånd och kristendomskunskaper och frågade honom om Gud och nattvarden och Jon såg upp i taket och lyfte händerna vilket betydde Gud, så andades han djupt och det betydde Den helige Anden. På frågan om nattvarden föll Jon på knä och visade hur prästen brukade ge honom sakramenten. Eftersom rätten hörde att Jon gav ifrån sig ljud när han tecknade ville de veta om han kunde höra något. Bröderna berättade att Jon kunde höra litegrann om man ropade hårt i hans öra och han hade lärt sig några namn. Hans eget namn uttalade han "Joa" brödernas namn "Hemming", "Ana", "Pål" och "Ola", Jesus

”Jesus Nistus” och konungen ”Momen”. När han frågades om konungen (Karl XI) ställde sig Jon med händerna i sidorna och tecknade en krona på huvudet. Rätten frågade om Jon visste att drottningen, Ulrika Eleonora, var död. Hon hade dött i juli 1693 och det visste Jon mycket väl. Han strök med fingret över kinden vilket betydde ”kvinfolk” och så blundade han vilket betydde ”död”. Jon visade också hur det ringdes i klockorna då och hur predikstolen varit överdragen med svart tyg. Dessutom tecknade Jon hur han hade hjälpt till att ringa i klockorna när Ulrika Eleonoras fyra barn dött 1685 och 1687 och att han hade hört klockornas ljud.

Så fick Jon och bröderna visa upp några olika tecken de brukade använda. Färgen vit tecknades genom att man såg uppåt och sträckte ut tungan. Svart tecknades genom att blunda och slå handen neråt, medan rött tecknades genom att truta med munnen och vinka med ena handen om man inte hade något i de färgerna att peka på.

Medan Jon satt i arresten var han rädd och ville först inte bekänna något. Han förstod att han skulle dömas till döden och trodde att han då skulle brinna upp med både kropp och själ. Men brodern Anders besökte honom tre gånger och förklarade att om han berättade allt skulle han få syndernas förlåtelse och då skulle hans själ komma ut ur kroppen och föras till Guds rike av de heliga änglarna. När Jon förstått det blev han lugn och glad.

Så när han nu stod inför rätten bekände att han begått tidelag flera gånger i sitt liv. Första gången var 1674 då Jon vistades i Norge vid Röros kopparverk. Då tecknade han först ”Norge” genom att hålla för näsan för att visa att det luktade illa, ”som deras sura sill” samt genom att visa höga berg runt om. Röros kopparverk tecknade han som en grop och gjorde en ring med handen som betydde spritor som är tunna skivor av koppar och så pekade han på sina röda handskar för att visa färgen rött. Där hade han haft tidelag med två kor. Det visade han genom att hålla upp fingrarna som horn på huvudet samt visa hur man mjölkar och så höll han upp två fingrar.

Därefter hade det hänt för fyra år sedan i Alsen. Han tecknade åren genom att slå upp handen vid örat fyra gånger och det betydde ”så många gånger som snön tinat bort”, ett slag för varje år. Då var det med Nils Bengtssons gråa sto. Färgen på hästen visade han med att peka på sin grå vadmalsjacka och Nils Bengtsson tecknade han med ett stort skägg och något haltande gång. Alsen tecknade han genom att visa höga berg som betydde Undersåkers socken, ”överst i landet vid fjällen” och sen mindre berg som betydde den näst nedanför liggande socknen Alsen.

För tre år sedan hade soldater uppifrån landet kamperat på Frösön och då hade Jon haft tidelag med ett av deras ston. Han tecknade då soldater genom att visa ett gevär på axeln och en värja vid sidan och sedan hur geväret lades an. Stoet hade haft klövjebandet på sig, något han visade som en börda på sin rygg. Han hade också haft tidelag med ett svart sto och pekade då på sin svarta hatt för att visa färgen. 1694 hade han haft tidelag med Hemmings röda sto som hade en vit bläs. Jon visade åter färgen på sina röda handskar och tecknade en bläs över sitt ansikte. Rätten frågade Jon om han visste att hans synd skulle

ge honom dödsstraff, och han svarade att han inte trott det förut. Han hade trott att han fick syndernas förlåtelse varje gång han fick nattvarden. Något år innan hade man haft ett tidelagsmål i bygden då en Abraham Greffwe blivit dömd och halshuggen och den avrättningen hade Jon varit med på, men glömt bort. Nu kom han dock ihåg det och förstod att han också skulle mista livet, men han suckade och såg upp mot himlen och knäböjde vilket betydde att han trodde att han nu skulle bli salig eftersom han bekant alla sina synder och ångrade dem.

Rätten dömde Jon till döden, dels för att det var det lagstadgade straffet förstas, men också för att han genom sina svar vid rättegången visades sig vara vid fullt förstånd och medveten om sin synd och om Gud och kristendomen, samt genom avrättningen av Abraham Greffwe också medveten om vad hans synd skulle innebära.

Källa: Jämtlands domsagas häradsrätts arkiv, vol. A I:16, fol. 15v – 19r, ÖLA.

Svea Hovrätt, Advokatfiskalens arkiv (Gävleborgs län), vol. E XI e:3181, fol. 683r – 688r, RA.

Bilden på s. 14 har inget med fallet i artikeln att göra.

Text: Anne-Marie Nilsson

NYHET!

Vibio 4.0

En riktig pratkvart

Nu släpper vi nästa generation **Vibio**, vår populära sängvibrator som du styr med mobilen.

Vibio är speciellt utvecklad för dig som har svårt att höra en traditionell väckarklocka och väcker dig med vibrationer i stället för ljud.

Nya Vibio är optimerad för surfplattor och erbjuder Dark Mode som är skonsammare för dina ögon. Dessutom stödjer den TalkBack/VoiceOver, ett praktiskt hjälpmedel för användare med nedsatt syn.

Så nu kan Vibio härma dina kommandon som en riktig goja.

bellman.com/vibio

Bluetooth

Hämta i App Store

LADDA NED PÅ Google Play

Ordning och reda hos Josefin Bark

I alla nummer under 2023 kommer DT att göra ett hemma hos-reportage. Hur bor egentligen döv-Sverige? Följ med genom husbyggen, olika familjekonstellationer och spännande livsöden. Inför hösten gör vi ett besök hos Josefin Bark, 39, i hennes nybyggda hus på Gotland.

Josefin Bark organiserar gärna.

Böljande blått vatten och en anrik historia. Turen för detta nummers Hemma hos har kommit till Sveriges största ö, Gotland. I världsarvs-förklarade Visby bor Josefin Bark tillsammans med sin man Victor och tre döttrar. Sedan februari bor de i ett nybyggt hus i området Terra Nova södra. Hur är det att bo på Gotland som en av få döva? Och varför är organisering hemma bra?

Josefin arbetar till vardags dels som forskningsassistent på Stockholms universitet på distans, dels på Coop två dagar i veckan. Hon är också föräldraledig mellan varven med sin yngsta dotter som är sex månader gammal. Hennes stora intressen är att umgås med familjen och att träna.

Josefin är född på Gotland och bodde här under sina första levnadsår.

– När jag var tre år gammal flyttade hela familjen till Vänersborg för att jag skulle få tillgång till en teckenspråkig miljö och omgivning. Det var inte det närmaste alternativet, men Gotland är litet och min familj ville bo i en liten stad.

Hon gick på Vänerskolan under grundskoletiden och sedan gick flyttlasset till Örebro för gymnasiet. Efter gymnasiet bosatte sig Josefin först i Uppsala, sedan på Gotland och till sist i Stockholm, då hon träffade Victor som idag är hennes man.

Deras två äldre döttrar är båda födda i Stockholm.

För sju år sedan fick Victor ett jobberbjudande på Gotland. Familjen fick ta ställning till om de skulle ta sitt pick och pack, och lämna storstaden bakom sig.

– Det var inte så självklart i början, jag tänkte på det sociala livet som döv och så vidare. Jag var föräldraledig och hade inget jobb som höll mig kvar så jag tänkte att vi kan testa i tre år och sedan utvärdera. Nu har vi bott här i sju år. Vi trivs bra här.

– Vi bodde först i ett område som heter Bro cirka tio minuters bilfärd från Visbys innerstad. Problemet var att huset hade så många saker som behövde fixas med och vi kände att vi ville flytta till ett hus som inte hade samma renoveringsbehov. Vi började se oss om efter andra hus men budgivningarna var så aggressiva och gick upp i taket nästan direkt. Vi fick dra oss ur flera gånger.

Till sist hittade Josefin en annons om att det skulle byggas bostäder på tomter i Terra Nova södra.

– Vi såg många fördelar, det var nära stan, Gotlandsfärjan och mitt jobb. Vi åkte hit och tittade, och bestämde oss för att lägga ett bud. Och vi vann! I februari flyttade familjen in i sitt nybyggda hus från Myresjöhus.

Ytterligare ett intresse som Josefin har är att organisera hemma. 2021 beslöt hon sig för att starta upp ett företag som hjälpte till med organisering hos andra, men nu har hon lagt det på hyllan.

– Det följer med så mycket annat med ett företag, det tog bort det roliga med att organisera. Och det dök upp annat i livet som jag behövde prioritera. Kanske tar jag upp det igen när barnen är större.

Idéen fick hon efter ett samtal med en vän där de diskuterade organisering.

– Jag såg att Saga Lindberg (reds anm: teckenspråkig organisatör som varit med i bl.a. TV) hade ett eget företag kopplat till det. Jag läste på lite, och såg då att hon erbjöd en kurs för den som går i samma tankar. Jag beslöt mig för att söka, och kom in. Det var en helgkurs som jag fick stå för själv.

Intresset för organisering har hon med sig från barndomshemmet.

– Jag har alltid varit ordentlig, det har jag nog fått från min pappa. Han är också väldigt ordentlig av sig. Självklart har jag också haft min tonårsperiod med stök, men utöver det har jag alltid haft ordning och reda. Man ska kunna hitta sina saker snabbt och lätt. Jag älskar att städa och har mitt sätt när jag till exempel packar eller sorterar saker. Att packa upp saker på mitt arbete på Coop är någonting som passar mig, att ha ett system för hur maten ska stå

till exempel.

Men vad är egentligen fördelen med att organisera hemma?

– Att ha ordning hemma, det ska gå snabbt att hitta saker. Man får en bra energi i hemmet också. Om man har saker hemma som inte används blir det också ett stressmoment, man känner att man borde använda det och det men så blir det inte av. Glas är ett bra exempel. Alla glas jag har hemma används, jag har inte glas som används bara vid fina tillfällen utan jag använder allt i vardagen. Man får mindre dåligt samvete.

Hennes tips till den som vill organisera hemma är att börja med en utgångspunkt.

– Behåll bara det som du vet att du använder och behöver. Det kan vara svårt, till exempel om man förknippar en sak med ett minne, men ett hem kan ju inte rymma precis allt. Och köp inte bara för att, då slutar det snabbt med att det blir belamrat.

– Att börja med lådor är en bra idé, för då blir saker lättare att hitta. Om man till exempel har en låda för mössor, en för vantar och en för elsladdar och det står på lådorna vad de innehåller blir det mycket enklare. Det spar tid. Man kan till exempel använda gamla godislådor, glasslådor eller liknande för att hålla reda inne i skåp och byrålar.

– Jag tror att alla mår bra av en viss ordning, mer eller mindre.

Text & foto: Olivia Renner Balkstam

Hos Josefin används alla glas.

Smycken som är lätta att hitta och välja.

Bilnycklar och småsaker väl sorterade.

Ordning och reda i kökslådor och -skåp.

Framsidan av det nybyggda huset från Myresjöhus.

På baksidan av huset finns det gott om plats att samlas.

Tackar för sig efter 10 år

Efter totalt tio år, varav sex som ordförande, avgår Göran Alfredsson från MyRights styrelse. MyRight är den svenska funktionsrättsrörelsens organisation för internationellt utvecklings-samarbete och bistånd.

Efter sex år som ordförande har du avgått från MyRight. Vad föranledde beslutet?

– Det är av hälsoskäl. Jag har varit utbränd, haft högt blodtryck, har diabetes och hjärtflimmer. Det höga blodtrycket hade hållit i sig länge och i maj under ett läkarbesök skällde läkaren på mig. Hen sa att jag måste börja tänka på mig själv och inte bara ställa upp för allt och alla hela tiden. Då började jag fundera. Jag har alltid varit på standby, redo att svara på något

eller diskutera. Jag har heltidsarbetat och samtidigt haft mina ideella uppdrag. Jag har också suttit i ForumCiv som ledamot. ForumCiv är en ganska stor organisation som har över 200 medlemsorganisationer från det svenska civilsamhället och biståndsprojekt i över 70 länder. Där satt jag i totalt tre mandatperioder. Fantastiskt roligt, men inget betalt och det krävde ganska mycket arbete. Jag satt i AU också. Det var styrelsemöten cirka 5-6 gånger om året, och så var det årsmöten, medlemsmöten och så vidare. I MyRight har det varit en liknande situation med mycket möten, personalansvar och dylikt. Jag behövde vara alert hela tiden och till slut blev jag utmattad.

Vad har varit dina hjärtefrågor under din tid i MyRight?

– Att alla funktionsnedsatta i andra länder ska ha en god levnadsstandard. Att kunna få ta körkort, ha ett jobb och försörja sin familj. Att känna sig stärkt och våga ta plats, att kunna tala för sig inför politiker och andra beslutsfattare. Och dessa beslutsfattare ska i sin tur ha en förståelse för problemet som finns i det samhället.

Ett minne kopplat till det var när vi hade ett projekt kopplat till synskadade i Sri Lanka. Det fanns inga ledstråk på gatorna. Det var i samma veja som FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning kom, och vi tillsammans med medlemsorganisationer och partnerorganisationer argumenterade för deras beslutsfattare om varför det var viktigt. Vi fick gehör och de förändringar vi ville få till började genomföras. Det gav synskadade i Sri Lanka en större frihet att ta sig runt i samhället.

Vad känner du att du har fått själv från din tid i MyRight?

– Massvis med nya kunskaper. Jag har fått så mycket information och förståelse för människors olika situationer och förutsättningar. Det finns mycket kvar att uppmärksamma.

Göran Alfredsson

Text: Olivia Renner Balkstam Foto: Privat

Omniator

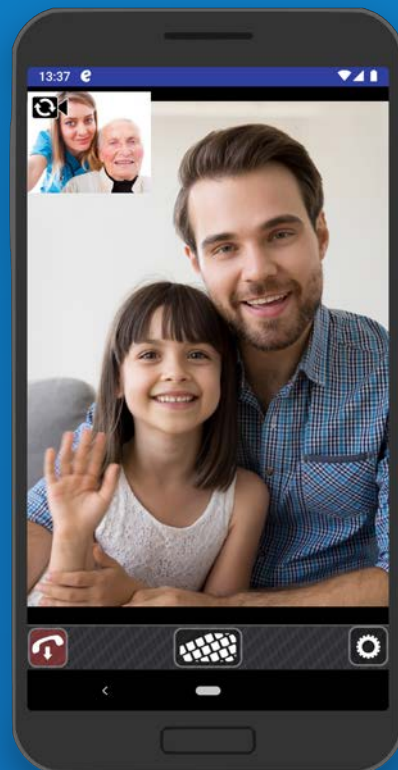
Tillgänglighet och trygghet

eCtouch

BY OMNITOR

DATOR • SURFPLATTA • MOBIL

Våra produkter förskrivs som hjälpmedel av regionerna (landstingen)

Teckenspråkstolkutbildning för döva

Nu öppnas den populära yrkesutbildningen igen!
Från januari 2024 kan du söka till
vår utbildning som startar till höst år 2024.

Teckenspråksutbildning för döva är en utbildning för dig
som vill arbeta inom verksamhetsområdet tolkning;
dövblindtolkning, internationell tolkning eller tolkning till
nyanlända personer.

Utbildningen är på två år och är CSN-berättigad på
eftergymnasial nivå. Grundläggande behörighet krävs
för att kunna söka till utbildningen.

Västerviks
folkhögskola

Teckenspråkig studiemiljö i Leksand

<http://vastanviksfhs.se>

Stöd SDR

Vad brinner ditt hjärta för?

Du kan ge gåvor till olika ändamål genom SDR:

- ♥ SDR:s verksamhet
- ♥ Forskning och utvecklingsprojekt
- ♥ SDR:s anslutna föreningars verksamhet
- ♥ Barn och ungdomar
- ♥ Kvinnor i Nepal
- ♥ Äldre döva

Swish: 123 900 02 41 eller skanna QR-koden.
Bankgiro: 900-0241

Det finns möjlighet att få gåvoblad
eller minnesblad. För mer information,
se "Stöd SDR" på www.sdr.org

Varmt tack för din gåva!

Kandidatprogram i teckenspråk och tolkning

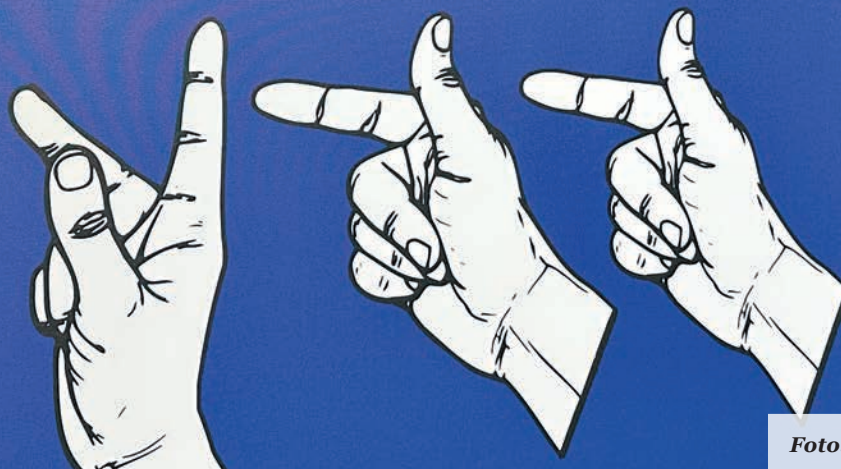

Foto: Olivia Renner Balkstam

Teckenspråkstolkutbildning på Stockholms universitet – varför det?

Som många säkert vet kan man i Sverige idag utbilda sig till teckenspråks-/dövblindtolk (som i den fortsatta texten förkortas till 'tolk') både på folkhögskola och på universitet. Den här texten är baserad på en föreläsning jag, Anna-Lena Nilsson, höll när Kandidatprogram i teckenspråk och tolkning på Stockholms universitet (SU) firade 10-årsjubileum den 29 september 2023. Jag kommer att beskriva bakgrunden till att det finns en tolkutbildning på SU, några av de argument som användes för att få i gång den och något om vilken utveckling vi har sett sedan kandidatprogrammet startade.

Sverige var bland de första landen i världen som organiserade formell utbildning av teckenspråkstolkar. Den första kursen hölls redan 1969, mycket tack vare Sveriges Dövas Riksförbund (SDR) och deras intressepolitiska arbete (Lundström, u.å.). Allt eftersom åren gick blev utbildningen gradvis längre, för att till slut omfatta fyra år på folkhögskola. Från början antog man personer som redan kunde svenskt teckenspråk (STS). Men

sedan länge ska tolkeleverna nu både lära sig STS och lära sig att tolka mellan svenska och STS. Förutom andra ämnen som ingår i utbildningarna ska eleverna dessutom lära sig att tolka och ledsaga för personer med dövblindhet.

Under den tid då tolkutbildningen växte fram var Skolöverstyrelsen (SÖ) ansvarig myndighet. När SÖ lades ned 1991 måste andra myndigheter överta deras arbetsuppgifter, bland annat fördelningen av statsbidrag till tolkutbildningen. Trots motstånd från SÖ flyttades ansvaret för teckenspråkstolkutbildningen på folkhögskola till Tolk- och översättarinstitutet (TÖI), vid SU, som redan ansvarade för alla andra tolkutbildningar i landet.

Med början i slutet av 1980-talet hade det i flera länder startats tolkutbildningar på högskola eller universitet. I våra nordiska grannländer flyttades befintliga tolkutbildningar från folkhögskola till yrkeshögskola, högskola eller universitet. Men Sverige behöll modellen med att ha utbildningen på folkhögskola.

Att allt fler länder förlade sina tolkutbildningar till den högre utbildningen ledde också till att forskning på tolkning växte fram. Forskningsresultaten kunde sedan ligga till grund för att vidareutveckla både yrket och utbildningarna. Vi var många som började fundera på hur sådan forskning skulle

kunna komma i gång även i Sverige. Flera aktiva medlemmar i Sveriges Teckenspråkstolkars Förening (STTF) debatterade tolkutbildningens framtid. I debatten kunde man se argument för att behålla utbildningen på folkhögskola, för att förlägga den till universitet, och för att starta en egen Tolkhögskola. (Delar av den debatten publicerades under åren 2007–2011 i STTF:s medlemstidning Tolktrycket.)

Internationellt fortsatte utvecklingen på tolkområdet med att den första kullen aktiva tolkar antogs som studenter på en masterutbildning i teckenspråkstolkning år 2009. Utbildningen heter European Master in Sign Language Interpreting (EUMASLI), och ges i samarbete mellan tre universitet/högskolor i Tyskland, Skottland och Finland. Den är öppen för tolkar från hela världen, om de har en akademisk grundexamen, tre års yrkesverksamhet och tillräckliga kunskaper i engelska.

Eftersom den svenska tolkutbildningen inte gav en kandidatexamen hade de flesta svenska tolkar inte den akademiska examen som krävdes för att söka sig in på EUMASLI. Utan en sådan examen kunde de inte heller söka sig in på forskarutbildning på andra vägar, för att forska på tolkning. Det här betydde att Sverige började halka efter utvecklingen i resten av Europa.

Även om vi tolkar diskuterade och argumenterade om tolkutbildningens framtid var det nog ett brev från fyra intresseorganisationer: Sveriges Dövas Riksförbund (SDR), Hörselskadades Riksförbund (HRF), Förbundet Sveriges Dövblinda (FSDB) och Riksförbundet för döva, hörselskadade och språkstörda barn (DHB) som var det egentliga startskottet för den process som ledde till att det idag finns en tolkutbildning på SU.

Den 29:e januari 2009 skrev organisationerna till utbildningsdepartementet att de ville att pengar skulle "tilldelas SU för att anordna teckenspråk-/dövblindtolkutbildning och att utreda möjligheten att anordna skrivtolkutbildning". De hade flera argument för att utbildningen skulle ligga på högskolenivå, som: kvalitetssäkring, akademiskt utbildade lärare, undervisning på vetenskaplig grund, och att forskning skulle komma i gång.

På Stockholms universitet var man intresserade av att åta sig en sådan utbildning, och under 2009 följde man upp med flera brev – både internt och till regeringen. I breven förklarade man sig villiga att åta sig uppdraget, under förutsättning att det finansierades av utbildningsdepartementet. Det dröjde ända till april 2011 innan SU hörde något från departementet. Då fick SU i uppdrag att, på en dryg månad, ta fram förslag till möjliga utbildningar. En arbetsgrupp satte ihop ett antal olika förslag, av olika omfattning.

Det minst omfattande förslaget innehöll enbart ett kandidatprogram (dvs. tre års studier på heltid).

Det mest omfattande förslaget innehöll: bastermin i teckenspråk samt ett kandidatprogram, möjlighet att bygga på med magisterexamen (ett år) eller masterexamen (två år) och dessutom en forskarutbildning. Enligt detta förslag skulle det också gå att studera skrivtolkning separat, och att fortbilda sig inom dövblindtolkning.

Tyvärr tyckte departementet att det mest omfattande förslaget var för dyrt. Regeringens så kallade regleringsbrev till SU för 2012 innehöll bara pengar till att planera en högskoleutbildning

i "teckenspråk och tolkning". Utbildningen skulle ge en kandidatexamen, alltså vara tre år på heltid. Den skulle starta hösten 2013, och fick inte ha några förkunskapskrav utöver de vanliga högskolekraven.

Ansvar för utbildningen delades mellan två institutioner på SU: Tolk- och översättarinstitutet (TÖI), som redan ansvarade för tolkutbildning på folkhögskolor, och teckenspråksavdelningen på Institutionen för lingvistik, som forskade om och undervisade i STS, och hade arrangerat ett antal olika fortbildningar för tolkar. Något överraskande skulle de pengar som tidigare bara gått till att finansiera folkhögskolornas tolkutbildningar nu även räcka till universitetsutbildningen.

Tio år senare är det svårt att bedöma om det faktum att vi till sist fick i gång en tolkutbildning på SU gav de resultat vi hoppades på, eftersom så mycket annat har förändrats i samhället.

Tolkyrkets popularitet har minskat, och de tolkutbildningar som idag finns i Sverige har få sökande. Jämfört med det första förslaget har utbildningen på SU genom åren förändrats, förbättrats och utökats – nu senast har döva tolkstuderande fått möjlighet att studera på en egen inriktning.

Att få i gång forskning var ett av argumenten för en tolkutbildning på högskolenivå. Forskning är en viktig del av utvecklingen och professionaliseringen av ett yrke, och forskningsresultat kan användas till att förbättra både grundutbildning och fortbildning. Dessutom kan man använda forskningsresultat till att på olika sätt förändra och förbättra tolktjänsten. Sedan tolkutbildningen på SU startade har det forskats mycket på hur hörande andraspråksstudenter lär sig teckenspråk, hur man bäst undervisar dem, etc.

Hittills har dessutom 41 kandidatuppsatser skrivits av studenter på utbildningen. Men, det är först i år som några av tolkstuderarna valt att gå vidare och även ta en masterexamen i översättningsvetenskap. Trots att fyra kullar tolkar från olika länder har genomfört EUMASLI-programmet är det ännu ingen svensk teckenspråkstolk som tagit en sådan masterexamen.

Det kommer alltså att dröja många år innan fler svenska teckenspråkstolkar blir kvalificerade att forska på sitt eget yrke, och med det bidra till fortsatt forskning och utveckling.

Text: Anna-Lena Nilsson, professor i tegnspråk og tolking på NTNU – Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet i Trondheim

Lundström, Beata. (u.å.). Teckenspråket är grunden i vår profession. En bok om Sveriges Teckenspråkstolkars Förening. Örebro: Sveriges Teckenspråkstolkars Förening.

Nilsson, Anna-Lena. (2023) "Teckenspråkstolkutbildning på Stockholms universitet – varför det?". Föreläsning vid 10-årsjubileet för Kandidatprogram i teckenspråk och tolkning vid Tolk- och översättarinstitutet på Stockholms universitet. 29 september 2023. <https://osf.io/sgybf>

En teckenspråksversion av artikeln finns på dovastidning.se

JULKRYSSSET

ERSÄTT-NING	KAN VARA LJUS KORT FÖR NIGERIA	STAVAS OFTARE MED I	FÄR NOG RASTLÖS	OLYMP-ISKA SPEL	GAMMAL GÖDING MOTA IVÄG	SKRÄCK-EN I FÅGEL-BOKEN	DEN SKER OFTÄST VID GRANEN
						SJÖJA	
			TEKNIK PÅ BIBBLAN	FLUGOR	SPORT MED JIU GENERAL-STABEN	VARU-MÄRKES-MÄRKE	
	GÅR BLI-VANDE MAMMOR TILL	DELTA I NED-SLÄPP	ÄR ANTIK KLOCKA FÖR BHUTAN				
						HANDELS-HUS SLÄMMA UPP AMNE	
							MEZZO-PIANO
			AKTER PÅ BIL	BANK-BOK	LÄGGER IHOP	KVINNO-GÖRA AVKASTA	
MUSIK TILL ÄLDRE DANS	TEAM PÅ JOBBET TRYCK-ENHET						
		BETAL-NINGS-MEDEL	IROPET ÄR LÄNGRE ÄN KORTA				STRECK I VÄDER-LEKEN
				KAMP PÅ SCHYSST SÄTT		BETES DEL AV NYCKEL	↓
							ÖVER-DRIVET VÖRD-SAM
	SLO SAT BORT	HÖR BRITT MED			RE-SPEKTIVE FÖRUT	HOLM I SÖDER-KÄKAR KOM EVA	
		KALLAS ANAKIN ÄR SAGA TILL SIST			HEDNA-TRO	KÄCK OCH ORÄDD	DOM I SKRIFT
			SKID-BÄCKE	FLÖG INTE MEN DÖK BRA			
SVIN-AKTIG FÖRDEL	VINYL-PLATTA MUSKE-TÖR			KORT FÖR ALBERTS AMNE	HEYER-DAHLBÄT KEATING		HUSGAS TILL-KOMMA
		LANDAR MAN PÅ IESKILS-TUNA	ANTAL MINDRE RUNT SNÖVIT	UTAN GEIST		HUND I KATT-SERIE	RINNER GENOM MIDGÅRD
			START-PLATS FÖR HED-VIGITV	SOM SVT I ITALIEN			SLOG DRÄNG VALL MED

Var med och lös julkryssset – du kan vinna ett set med två ljuslyktor i storlekarna L och S från Tell Me Mores Frost-serie i färgen grå.

Svaren ska skickas till Dövas Tidning, Rissneleden 138, 7 tr, 174 57 Sundbyberg eller redaktionen@dovastidning.se (ta en bild på ditt korsord) senast den 17 december. Kryssset går också att lösa digitalt på vår webbplats. Bland de rätta lösningarna lottas två vinnare fram som får två ljuslyktor var (värde 489 kr totalt). Vinnarna meddelas på dovastidning.se under vecka 51.

NAMN: _____

ADRESS: _____

_____

Julklappstips från SDR:s webbshop

Välkommen med din beställning senast den 10 december för leverans innan jul.

Nyhet! Tygkasse/ryggsäck

Med unik illustration "Dövmakt! Döva vet bättre om döva". Tygkassen kan även användas som ryggsäck = teckenspråksvänlig ryggsäck. Storlek: 37x40 cm. Illustration: Sara Domström. Finns i blå och grå färg.

229:-

39:-

Nyhet! Klistermärke DÖVMAKT

Matt klistermärke med illustration av Dövmakt-bilden i svart/vit färg. Illustration: Sara Domström. Storlek: 8x9,5 cm. Säljs i 3-pack.

Turkosa ullvantar

Sköna och varma tumvantar i fin kvalitet av ull. Vantarna är stickade och tovade av SDR:s medlemmar. Etikett: Teckenspråk självklart!

299:-

Ljuslykta

I turkos färg med silverfärgad insida. Med olika värdeord från dövsamhället. Design: Susan Crona.

169:-

Nyhet! Klistermärke DEAF POWER

Glansig klistermärke med symbolen Deaf Power i svart/vit färg. Storlek: 4x2,5 cm. Säljs i 3-pack.

29:-

Alla priser är inklusive frakt!

Se fler produkter i vår webbshop: handla.sdr.org

Välkommen att följa vårt instagramkonto @sdrhandla

Stöd Sveriges Dövas Riksförbund och vårt arbete för ett samhälle där teckenspråk är självklart!

Äntligen får Sverige ett dövmuseum!

Den 20 september kom ett efterlängtat besked från Arvsfonden om att SDR beviljats 10,7 miljoner kronor för projektet Dövas kulturarvscentrum. Under flera år har SDR, tillsammans med andra aktörer och ideella krafter, arbetat för dövas rätt till kunskap om vår historia och kultur.

Snart får vi visa upp ett eget dövmuseum där vi kan berätta om dövas historia. Foto: Föreningen Pär Aron Borgs vänner

Beskedet innebär att vi äntligen kan förverkliga drömmen om ett dövmuseum i Sverige! Tillsammans med Föreningen Pär Aron Borgs vänner och Västanviks folkhögskola har det varit ett långt och gediget arbete med att äntligen få detta projekt i mål. Projektet är på tre år och syftar till att etablera ett fysiskt och digitalt kulturarvscentrum/museum för döva med säte vid Västanviks folkhögskola i Leksand. Målet är att bevara, ställa ut och utveckla dövas kulturarv. Målgrupperna är döva, hörselskadade, dövblinda och andra med intresse för dövas kulturarv och historia. SDR kommer att, tillsammans med Västanviks folkhögskola och föreningen Pär Aron Borgs vänner, driva projektet i samarbete med ett flertal museer och arkiv i Sverige: Dalarnas museum, Örebro läns museum, Vänersborgs museum och ArkivCentrum Örebro län. Efter projekttiden ska verksamheten bestå av bas-, tema- och vandringsutställningar samt kunskapsuppyggnad kring dövas kulturarv genom bland annat dövstudier, seminarier, workshops och samarbete med olika aktörer inom forskning. Ambitionen är att kunna verka nationellt i samarbete med övriga museisektorn med syftet att öka kunskapen om dövas kulturarv

i hela samhället. Vid sidan av museiverksamheten kommer projektet även att arbeta inom den kulturpolitiska arenan för att belysa dövas historia som en del av Sveriges kulturarv. Då Dövas kulturarvscentrum kommer att vara beläget på Västanviks folkhögskola är det naturligt att arbetsgivaransvaret för projektets anställningar kommer att ligga på skolan. I skrivande stund pågår rekryteringsprocessen till projektets fem tjänster: projektledare, projektmedarbetare med IT-ansvar, museiansvarig, arkivarie och kommunikatör. Sedan beskedet från Arvsfonden har förbundet tillsammans med Västanviks folkhögskola och föreningen Pär Aron Borgs vänner arbetat med att forma befattningarna för projektets tjänster och att utveckla en fördjupad tidsplan för projektets genomförande inför överlämnandet till projektgruppen. Det beviljade projektet har blivit uppmärksammat på många olika platser och i olika medier, däribland hos Riksantikvarieämbetet, på Levande kulturarv hos Språkrådet och i tidskriften Historiskan samt Teckenrapport. Vi återkommer med information om var och hur ni kan följa projektets arbete. Dövas kulturarvscentrum är en dröm som nu blir sann!

■ SUCCÉ FÖR DÖVAS DAG

Dövas Dag 2023 lockade upp till 2000 besökare! SDR:s ombudskonferens på fredagen om likabehandling uppskattades och under lördagen fick många besökare information om vår verksamhet, våra projekt och handla från vår webbshop. Ett stort tack till er alla och till Malmö Dövas Förening Svenske för ett bra arrangemang! Dövas Dag 2024 arrangeras i form av en kryssning av Stockholms Dövas Förening. Mer information: dovasdag.se

■ FÖRENINGSFORUM

Tack vare extra statsbidrag från Socialstyrelsen mot ofrivillig ensamhet har förbundet arrangerat ett föreningsforum den 27 till 29 oktober i Örebro. Tillsammans med ett tjugotal representanter från landet och konsulten Angeli Sjöström Hederberg gick vi genom Medlemsmodellen och utformade en medlemsstrategi. Vi fick flera verktyg och tankeväckande diskussioner som vi tar med i vårt arbete för att attrahera, introducera, behålla och aktivera medlemmar.

■ SPSM-DAGARNA

SPSM-dagarna i Örebro samlade cirka 1200 medarbetare för konferenser och seminarier. I samarbete med SDUF och Region Skåne ledde SDR två seminarier med tema "Hjälpa eller stjälpa – ett dövt perspektiv" och "Specialskola eller drömskola". Seminarierna diskuterade förbättringar för elever med fokus på teckenspråk, skolgång och kulturkrockar mellan döva och hörande. Medarbetarna uppskattade vår medverkan och visade engagemang för elevernas välbefinnande.

Från och med idag är det ”
förbjudet att sprida myten om
det minskade engagemanget!

Ett löfte från föreningsforum, då forskning visar att nivån av engagemang i Sverige är densamma sedan 1994.

På gång:

- **5-7/12** Styrelsen har möten tillsammans med Västansviks folkhögskolas skolstyrelse
- **16/12** Förbundsstyrelsen har möte på distans
- **31/1** Arbetsutskottet har möte
- **7/2** Referensgruppsmöte med projektet MOVADOT, Jönköping
- **16-18/2** Förbundsstyrelsen har möte
- **21/2** SPSM:s Intresseråd

EXTRA GA

Joakim Hagelin Adeby och Maria Hermanson deltog på WFD:s extra General Assembly om nästa världland för WFD:s kongress och kandidatprocessen. Norge tog tillbaka sin kandidatur och beslutet om Förenade Arabemiraten som nästa världland 2027 kvarstår. Diskussionerna var lärorika och betydelsen av mänskliga rättigheter utifrån olika länders perspektiv lyftes. WFD ska se över processen och kriterierna för länder som ansöker om att vara världland. Se även sid 4.

FORTBILDNING

Arbetar du med eller möter du döva i ditt arbete? Då får du inte missa fortbildningen ”Döva som minoritet — kulturella aspekter på hälsa och bemötande” som vi erbjuder den 18 och 19 mars! Det är viktigt med gott bemötande och kunskap för att kunna ge döva rätt insatser, stöd och hjälp. Här har du som professionell möjlighet att få kunskap om döva och ökad förståelse för denna målgrupp. För att säkra din plats senast 1 mars & mer information: sdr.org

UPPFÖLJNING I SRI LANKA

I november åkte SDR genom kontaktpersonen Kerstin Olsson på en uppföljningsresa till Sri Lanka. Från SDUF följde två personer med då de har etablerat kontakt med ungdomsförbundet för ett samarbete. Under resan planerades olika möten och uppföljningar med dövförbundet, SLCFD, kring de prioriterade områdena för vårt projektsamarbete: erkännandet av teckenspråket på regeringsnivå, stärka dövgorganisationen (SLCFD) samt kvinnoorganisationen (DWA).

Christina Eriksson tycker...

Med åren ser jag att våra olika livsval och vägar i tillvaron inte bara beror på individen. Det finns också ett vi som försöker göra världen lite bättre. Under mina flertaliga år i verksamheter för döva inom kommun, region och stat har jag fått inblick i flera dövas varierande uppväxtvillkor och livssituationer.

I större städer finns det servicecenter, dövenhet, dövmottagning och dövpsykiatri med teckenspråkig personal, men de är inte rikstäckande. Kommunerna och regionerna samverkar inte över gränserna i frågor som rör bland annat äldre frågor, psykologiskt stöd och LSS. Döva riskerar att falla mellan olika stolar.

Det är svårt att navigera när döva är i behov av rådgivning, stöd, insatser och behandling. Personalen på vårdcentralen, socialtjänsten och psykiatrien behöver någon instans att vända sig till för att konsultera om sina döva klienter.

Samtidigt är forskningen om dövas olika livssituationer nästan obefintlig och det gör det svårare att visa på behovet av olika insatser. Vi behöver därför nationella riktlinjer och ett Nationellt Kunskapscenter för dövrågor så att dövkompentensen i landet samlas och sprids.

Text: Christina Eriksson, styrelseledamot

■ VÅGA PRATA

Behovet av att få kunskap om psykisk hälsa och att få samtala om detta ämne på teckenspråk är enormt. Arvfondsprojektet Syssna på mig hade som plan från början att genomföra våra workshoppar fyra gånger / år. Men eftersom efterfrågan varit så stor kommer vi att genomföra flera och vi får även förfrågningar från andra verksamheter än dövföreningar. Utöver föreningar har vi även besökt Västansviks folkhögskola och SIMA i Örebro. Deltagarna finns i alla åldrar från unga till pensionärer. Hittills har vi genomfört åtta workshoppar och vi har fått jättebra feedback och uppskattning. Gemensamt för alla workshoppar är att deltagarna får aha-upplevelser och tips om psykisk hälsa samt påminnelser om att det är ok att må dåligt ibland.

Projektledaren Sara Schöldt medverkade i SVT:s program Möte med (Teckenspråk), som sändes den 30 oktober. Ämnet för programmet var "När det gör ont i själen" och psykisk hälsa. I studion kretsade samtalen kring hur det är tabubelagt att prata om psykisk ohälsa och hur det påverkar ens vardag. Om du missade programmet så finns det att se på SVT Play.

Vi är tacksamma för våra berättare som ställt upp och delat med sig av sina erfarenheter i de filmer som vi producerar i samarbete med Dramaski. Vi söker fortfarande två till tre personer som vill ställa upp som berättare. Psykisk hälsa är också en fråga som berör män och därför ser vi gärna intresseanmälningar från dig som identifierar dig som man. Har du frågor eller funderingar vad det innebär att vara berättare? Kontakta oss på syssnapamig@sdr.org

Projektledaren Sara Schöldt med programledarna Niclas Björkstrand och Mia Maria Björkstrand i SVT:s program Möte med (teckenspråk).

■ VI VÄXER OCH SYNS MER

Arvfondsprojektet DigiDövs medverkan i Dövas Dag i Malmö blev uppskattat då vi träffat många personer från våra målgrupper och fångat upp flera nya eventuella DigiDöv-guiden. DigiDöv-verksamhet har startat i Jönköping och Uppsala är på gång. Dialoger sker även för uppstart på andra platser. Arbetet med instruktionsfilmer pågår till vår webbplats <https://digidov.sdr.org>. Där hittar du även mer information om hur du kan bidra i projektet genom att bland annat vara med och producera filmer. I februari 2024 arrangerar vi en efterlängtat kurs "Lär dig mer om din smartmobil" i samarbete med Västansviks folkhögskola. Kursen vänder sig till deltagare som varit i kontakt med våra DigiDöv-verksamheter.

Kontakta oss på digidov@sdr.org

Medlem 2024? Självklart!

Dags för ett nytt år med teckenspråkiga aktiviteter. Se till att redan under december förnya ditt medlemskap via vårt medlems-system, medlem.sdr.org

Behöver ni hjälp? Kontakta vår medlemsservice

E-post: medlem@sdr.org

Bildtelefon: [sdr@ectalk.se](tel:08-7373737)

Har ni en idé som väntar på att förverkligas?

Sök bidrag från SDR:s stiftelser för följande ändamål:

Testaments- och Donationsstiftelsen

- Till forskning och utvecklingsprojekt
- Till SDR:s anslutna förenings verksamhet
- Till barn och ungdomar från Västernorrlands län (Anna och Teodor Sjöströms Minnesfond)
- Till döva kvinnor i Nepal (Kerstin Kjellbergs minnesfond)

Stiftelsen August Carlssons Fliseryd minnesfond

- Till äldre döva

För mer information om ändamålen, om ni kan söka bidrag och ansökningsblanketter: www.sdr.org/om-oss/stiftelser

Skicka ansökan till stiftelsen@sdr.org senast 1 februari 2024

Sanningen måste fram

Islands döva fick ursäkt från staten redan 2009. I Sverige vill vi återuppta arbetet för en sanningskommission. Staten behöver be om ursäkt till alla berörda döva för allt lidande och den utsatthet de äldre generationerna har varit med om och för förtrycket som fortsätter än idag.

Döva i äldre generationer har blivit utsatta för förtryck på grund av den orala metoden som innebar hörsel- och talträning och att inlärande av kunskaper berövades. Språkdeprivation bland äldre döva är vanligt, teckenspråk har ansetts som lägre språkstatus och hörandes fördomar om döva är vanligt.

På dövskolans internat skedde sexuellt utnyttjande och barn som ansågs besvärliga för att lärarna inte förstod dem fick medicin för att bli lugna. Föräldrar har inte valt att deras barn ska gå på internat. De hade aldrig något val. Det finns 5 dövskolor i Sverige och som de skrev "På grund av distriktets stora geografiska utbredning måste skolan vara anordnad som internat".

"Av olika anledningar är det tyvärr många föräldrar till döva barn, som inte kan flytta till eller närmare Härnösand, även om de önskar. Detta är att beklaga, eftersom det för berörda barn utan tvekan innebär en hämning i den språkliga utvecklingen, som inga välfärdsanordningar för dem i framtiden kan kompensera."

Föräldrar hade inga alternativ och utan alternativ så hade de inget val. Människorna lever idag och de betalar skatt i samhället som har förtryckt dem. De som har drabbats och blivit förtryckta fortsätter att bli diskriminerade. De trauman de har upplevt bär

de med sig för resten av sina liv. De har aldrig fått någon ursäkt från staten men har rätt att få det.

För att sprida medvetenhet om hur en barndom kan påverkas av förtryck och trauman föreläser jag om hur min barndom har varit. Många som har lyssnat på den känner igen sig och jag vill visa att vi inte är ensamma.

Västanviks folkhögskola har kursen "Dövstudier" som är ett bra verktyg för oss att förstå vad vi har varit med om och bär med oss. Kursen stärker dig som döv och ger dig Deaf Power. Västanviks folkhögskola har kursen i steg 1, 2, 3 och 4. I kursen får du kunskap om olika ämnen: Audism, Deafhood, Deafgain, Castberggårds syndrom, dövskolor och oralism, dövkultur och dövmedvetande m.m.

Jan Magnström, vice ordförande

Vem är ensam, du eller jag?

Vem avgör om jag eller du är ensam? Det är många som tar upp frågan nu om ensamhet och utanförskap. Socialstyrelsen har avsatt pengar för att förebygga ensamhet. I somras ordnade SDP ett seniorläger för första och förhoppningsvis, inte sista gången.

Vad innebär det att vara ensam? Om jag själv väljer att vara hemma själv en stund kan det ibland vara skönt att ha egen tid. Men så finns det för många som "tvingas" välja att vara ensam hemma. Viljan av att komma ut och träffa vänner är för många stark, men finns den möjligheten? Vi är sociala varelser, vi behöver varandra och vi behöver bli sedda. Ensam är inte stark. Ett hej kommer man långt med.

Efter seniorlägret var det flera som inte ville åka hem, precis som när vi själva var barn och åkte på läger. Massor med bus och skoj och det viktigaste av allt – gemenskap. Samma var det för seniorlägerdeltagarna. Ingen ville åka hem. God mat på Västanvik, trevlig gemenskap och bra ledare på lägret. Vad som är gemensamt för både barn och seniorer som varit på läger, är gemenskap. Gemenskap upplevs tillsammans med andra.

Äldreminister Anna Tenje har i tv-programmet 15 minuter på teckenspråk med temat äldreomsorg sagt att man ska titta på kompetensutveckling för personal och om personalen kan få

teckenspråk som ökad kompetens. Det är ju galet, utbilda istället yngre döva som verkligen vill arbeta med äldre döva. Ge våra yngre döva jobb och kompetens i form av undersköterskeutbildning. Teckenspråk lär man sig inte genom att gå på kurs två timmar i veckan, den kunskapen har våra yngre döva. Vänd på det perspektivet. Öppna möjligheter och hitta andra lösningar.

*Bittan Martinell,
sekreterare*

**SVERIGES DÖVAS
PENSIONÄRSFÖRBUND**

Ordförande: Marianne Wallentin
marianne@sdpf.se

Ekonomiansvarig: Inga-Britt Andersson
ingabrittandersson073@gmail.com

Vice ordförande: Jan Magnström
jmag@sdpf.se

Sekreterare: Bittan Martinell
bittan@sdpf.se

Ledamot: Ove Wallster
ove@sdpf.se

sdpf.se

En tillbakablick på det gångna året

Snart lämnar vi 2023 bakom oss. Jag sitter här och reflekterar kring hur året har varit. Detta år har varit ett extra speciellt år för mig, för det var då jag kom in i styrelsen i SDUF. I hela mitt liv har jag inte förstått hur viktigt föreningsliv är, tills jag började studera till socialpedagog. Under utbildningen fick jag möjligheten att göra praktik på en dövskola, det var då mina hjärtefrågor började växa för då såg jag många brister i dövskolorna. Under samma tid kom kriget mellan Ryssland och Ukraina och då hjälpte jag många teckenspråkiga flyktingar. Där växte mina hjärtefrågor ännu mer då jag såg nya brister, speciellt hos myndigheterna. "Vad kan jag göra åt detta?" började jag tänka ett flertal gånger under denna period.

Jag kommer ihåg en bussresa under praktiken, jag hade då ett samtal med min gamla klasskamrat om föreningslivet. "SDR och SDUF gör väl inget? Jag ser det i alla fall inte?" sade jag till henne. Hon tittade snett på mig och berättade allt om deras viktiga arbete. Jag började fundera på bristerna som jag har själv sett runtom mig, till exempel i skolorna. Fanns det något jag kunde göra eller påverka? Några månader senare frågade en annan vän till mig om jag ville sitta i SDUFs styrelse. "Krävs det mycket arbete?" frågade jag mig själv först, men sen kände jag att jag skulle ge det en chans i åtminstone ett år och se om jag kan bidra med något bra.

Svaret på frågan är nej, det krävs inte mycket arbete om man tycker att det är kul, och ja, man bidrar till mycket. Under mitt första år hos SDUF har jag lärt mig så otroligt mycket. På bara ett år har jag fått många möjligheter som jag är så tacksam för.

Jag fick äran att åka till världskongressen i Sydkorea, den veckan var bara WOW. Jag har fått träffa bekanta och nya personer via styrelsearbetet och fått bredare perspektiv på olika saker. Jag har fått chansen att samarbeta med andra organisationer/föreningar och syssna på deras behov och arbete. Det har också bidragit till min egen personliga utveckling och upptäckt av mina specifika hjärtefrågor. Jag har fått äran att sprida kunskap om oss teckenspråkiga personer. Jag har också haft chansen till att bidra och påverka till något bra. Men än finns det fortfarande mer vi kan påverka och bidra med.

Jag var med och besökte Dövas Dag i Malmö, det var min första gång på väldigt länge. Speciellt nu efter att jag suttit i styrelsen har jag sett hur viktigt det är med Dövas Dag, föreningsliv och liknande. Om dövföreningar inte finns så finns inte Dövas Dag. De unga är vår framtid, och vi ska ge dem möjligheter att hålla traditionen, dövrörelsen och dövföreningar aktiva. Tillsammans kan vi göra det här.

Avslutningsvis vill jag tacka 2023 för ett lärorikt år, nu ser jag fram emot vad 2024 har att erbjuda. En tidig härlig god jul och gott nytt år!

Hanna Jönsson, ledamot
SDUF

På gång:

- 14/11 NUFT representationsmöte
- 15-17/11 Styrelsemöte i Mellbystrand
- 17-19/11 Förbundsstämma i Mellbystrand
- 20-27/11 Sri Lanka tillsammans med SDR och MyRight
- 8-10/12 Kickoff i Göteborg för styrelsen, kansliet och lägergruppen
- SDUF åker på skolturné under januari och februari
- 26-27/1 MyRights programdagar
- 2-4/2 Studenthelg i Örebro

**SVERIGES DÖVAS
UNGDOMSFÖRBUND**

Risseleden 138, 7 tr.
174 57 Sundbyberg

kansli@sduf.se

Förbundsordförande: Julia Grahn
julia.grahn@sduf.se

Skype: tidsbokning via mejl

Twitter: @sduf1966

Facebook: sduf

Instagram: @sduf1966

Stöd oss: Sduf bg 5759-5647

Swish: 123 218 1477

sduf.se

Sri Lankas flagga. Foto: Shutterstock

■ NYTT PROJEKT MED SRI LANKA

På Sri Lanka har unga bildat en döv ungdomsorganisation, Sri Lanka Association of the Deaf Youth (DYA). Bedriften skedde genom ett projekt tillsammans med MyRight och SDUF som pågår år 2023 till och med 2027. Projektets syfte är att förbättra utbildningen och medvetandet om sexuell och reproduktiv hälsa för döva ungdomar mellan 18 och 35 år på Sri Lanka. SDUF är partnerorganisation i projektet och vi utbyter kunskap och erfarenheter med unga döva på Sri Lanka eftersom vi har många års erfarenhet av att driva vår ungdomsorganisation.

I slutet av november kommer SDUFs styrelseledamot Catja och generalsekreterare Johanna att åka till Sri Lanka och träffa vår nya samarbetspartner DYA.

■ BOUJT-TURNÉN FORTFARANDE IGÅNG

BOUJT-turnén är fortfarande igång och har redan besökt Vänersborgskolan och Kristinaskolan. Syftet med turnén är att sprida information om BOUJT och ge kunskap om barns rättigheter. Det blir då också möjligt att prata med barnen och ungdomar om aktuella ämnen samt hur de kan vända sig till BOUJT. Nu återstår två skolor att besöka: Manillaskolan och Östervångskolan. Följ oss gärna på sociala medier för mer information. Önskar ni ha besök av oss på er skola? Kontakta oss!

■ HUR MÅR DU UNDER JULEN?

Snart är det jul. En tid som för många är fylld med glädje, men det kan vara svårt för barn och ungdomar. Att vara hemma från skolan gör att man kan känna sig ensam, orolig och vissa upplever ekonomiska svårigheter och våld i nära relationer hemma. Vi förstår att juledigheten kan vara utmanande och därför har vi planerat att ha två extra öppettider, 24 december klockan 11-13 och 31 december klockan 11-13. Om du känner dig orolig, ensam eller bara vill prata med någon vuxen kan du kontakta oss eller få mer information om våra öppettider eller andra jourverksamheter som är öppet under juledigheten. Vi finns och stöttar dig alltid. Du är aldrig ensam. Vi vill önska er alla en fridfull god jul och ett gott nytt år!

Är du mellan 6-21 år gammal och vill få stöd på teckenspråk?

Vi syssnar, peppar och stöttar!

Videochatt
eller
textchatt

Mejl

Frågelåda

BOUJT www.boujt.se

Glada nordiska lägerdeltagare.

■ NORDISKT BARNLÄGER

Fantastisk vecka på läger med deltagare från Sverige, Finland, Norge och Danmark. Aktiviteterna inkluderade MTB, höjdbana, vatten- och färgkrig samt poolbad. Nordiska kvällar lärde barnen om varandras kulturer. Det blev minnen för livet!

■ EUDY JUNIOR CAMP

Två deltagare och en ledare åkte till EUDY juniorläger, där de fick möjligheten att lära sig internationellt teckenspråk och skapa nya vänskaper. De fick uppleva föreläsningar, kulturkvällar och aktiviteter som de kommer att bära sig med länge.

■ UNGDOMSSEMINARIUM

Nordiskt ungdomsseminarium ägde rum 29 sep till 1 okt med 30 deltagare från Norden: Sverige, Norge, Finland och Danmark. Alla övernattade på Scandic Hotel i Alvik, men mötesplatsen var fritidsgården Dukis. Det blev aktiviteter, föreläsningar och workshops om tabubelagda ämnen, inklusive psykisk ohälsa och monogami vs. polyamori. Äkta Man-projektet kom och föreläste för oss. Målet var att bryta tabun och främja öppna diskussioner. Sista kvällen blev en festkväll med nordiska vänner och deltagare, och nya vänskapsband knöts. Helgen var minnesvärd, och avskedet var känslösamt.

Nytt namn och persontecken – varför det?

Livet har flera olika faser och är alltid spännande tycker jag, för man vet aldrig vad det har att bjuda på. Jag har levt i över fyrtio år och vägen hit till idag har absolut inte varit rak. Några gånger har jag flyttat och bott på olika platser i Sverige. De alla har varit vackra och härliga. Jag har även bytt arbete eller syssla några gånger. Nu har jag väl kommit halvvägs i mitt liv och kommit underfund med vem jag är, vad jag vill och vad som är bäst för mig.

I somras tog jag beslutet att byta namn. Både förnamn och efternamn för jag ville vara i samklang med min personlighet, att namnen ska spegla vem jag är så jag ansökte om namnbyten hos Skatteverket. Det tog mig fem minuter att få mitt nya förnamn godkänt fast det stod på deras sida att det kunde ta upp till två månader. Det blev lite av en överraskning, det blev så plötsligt och jag trodde att jag skulle få tid att vänja mig vid namnet. Nu heter jag Nova-Li. Kanske oväntat men givetvis känns det helt rätt för mig. Efternamnet väntar jag fortfarande på att få godkänt för, det kan ta cirka fem månader.

Min sambo bytte också sitt förnamn. Det kan anses lustigt att vi gjorde det samtidigt men när två personer pratar med varandra om sina drömmar och önskningar så blir det lätt att man uppmuntrar varandra. Vi båda anser att man ska försöka förverkliga dessa på något sätt, så vi uppmuntrar varandra att man ska göra det man alltid velat.

Ett namnbyte kan vara väldigt känsligt. Speciellt eftersom vi fått våra namn av våra föräldrar och de kanske känner sig sårade för namnet var deras gåva till barnet. Ska vi hålla oss tillbaka för dem eller ska vi göra vad som känns bäst för oss själva? Jag anser att man ska göra det som känns bäst för en, man ska ju må bra och leva livet som man önskar sig. Man är inte sina föräldrar.

Det är inte enkelt att etablera det nya namnet hos familjen, vännerna och bekanta. Det är förstärkt att det kan ta tid när man är van vid något som har varit vad det varit en väldigt lång tid. Till och med vi själva kan glömma men det kommer till en efter ett par sekunder. Ett "ja, just det!"-moment. Vi har fått olika reaktioner från vår omgivning. En del försöker använda våra nya namn och det är vi tacksamma för.

Det har hänt att någon sagt att denne inte tänker använda det nya namnet. Det går inte för man är van vid det gamla. Det får mig att undra om reaktionen är berättigad? Jag upplever att det är nonchalant, att man inte accepterar oss som vi är.

Kan man göra en liknelse med någon som genomför en könskorrigering eller någon som vill benämnas som ett annat pronomen? Den som till exempel genomfört en könskorrigering till det kön de känner sig som vill såklart bli tilltalad med rätt pronomen. Det är ju respektlöst att vägra detta.

Jag bytte namn, men hur blev det med persontecknet? Mitt persontecken har en egen historia och det hade jag inte reflekterat över förrän nyligen. Jag började tänka på hur jag fick

mitt persontecken och insåg att det var stulet. Då kände jag att jag utan tvekan inte vill behålla det.

Det fick jag när jag skulle börja skolan. Min mamma ville ge mig ett persontecken eftersom andra i min klass hade eget persontecken medan jag var utan. Det var ett annat yngre barn som hade persontecknet "långt hår" och min mamma tyckte det var fint så hon "döpte" mig till detta persontecken. Så jag började skolan och mitt persontecken var etablerat. Ett år senare kom det yngre barnet till skolan och då kunde det inte ha kvar sitt persontecken för annars skulle det förväxlas med mig.

Mitt nya persontecken är "stjärna" med anledning av Nova betyder ny stjärna. Behöver du också mer stjärnglans i ditt liv?

Nova-Li Rönnholm

En teckenspråksversion av krönikan finns på dovastidning.se

Alma Abrahamssons pris

Nominera en engagerad arbetskollega, en utmärkt pedagog eller en passionerad skolledare!

Priset delas ut till personer som helhjärtat arbetat inom för-, grund- eller gymnasieutbildning och bidragit till en kvalitativ utbildning på teckenspråk samt stärkt barn och ungas dövidentitet.

Samtliga pristagare tillkännages vid prisutdelningen som sker i samband med SDR:s kongress 2025.

Mejla ditt förslag till nominering@sdr.org senast den 15 maj 2024! Mer information, kriterier och nomineringsblankett finns på www.sdr.org

Månadslotten
Ditt stöd till synskadade och döva

vårt eget lotteri

&

**Synskadades
Riksförbund**

Månadslotten
— nu endast **69 kr***
för miljonchanser!

(Ordinarie pris 150 kr/mån)

Vad skulle du göra om
du vann 5.000.000 kr
på **SUPER**-dragningen?

Erbjudandets
totala värde: 550 kr
— du betalar bara 69 kr*

PASSA PÅ
54%
RABATT!

GÅVA:

Efter din tredje
betalda Månadslott

Stödlinjen
för spelare och anhöriga
Telefon 020-81 91 00

*15 kr tillkommer i fakturaavgift

Överskottet från Månadslotten — SDR:s och SRF:s gemensamma lotteri — hjälper till att förbättra dövas och synskadades livssituation och möjligheter. Senast blev överskottet från Månadslotten och Månadslotten Plus till Sveriges Dövas Riksförbund **4.480.114 kronor!**

• Använd svarskortet • Ring 08-4000 0229 • www.manadslotten.se/dovas • QR-kod
SVARSKORT — stötta synskadade och döva!

JA TACK! Jag beställer 1 Månadslotten för 69 kr*, med dragningar varje dag och får, ca 5 veckor efter min tredje betalda Månadslott, ett ICA presentkort värde 400 kr utan extra kostnad. Jag får min Månadslott i en bekväm tillsvidareprenumeration direkt hem i brevlådan. Jag betalar 150* kronor per månad med inbetalningskortet som medföljer utskicket (*15 kr tillkommer i fakturaavgift om jag inte betalar med Autogiro eller e-faktura). Prenumerationen har ingen bindningstid och jag väljer själv när jag vill avsluta min möjlighet till miljonvinster genom att kontakta kundservice.

23MAICA

Namn: _____

Adress: _____

Postnr/Ort: _____

E-post: _____

Telefon/Mobil: _____

QR-kod för
beställning

Frankeras ej
Mottagaren betalar
portot

Månadslotten

SVARSPOST
20685775
162 20 Vällingby

Erbjudandet gäller nya kunder, en gång per person, längst till 2024-02-29 och dig som är fyllda 18 år och bor i Sverige. Din gåva får du cirka 5 veckor efter att din tredje betalning registrerats. Vi kommer att lagra de personuppgifter du lämnar här och kan även komma att komplettera dessa i efterhand för att kunna fullgöra våra kundåtaganden, leva upp till lagar och regler, samt för marknadsföring. Ideella Spel AB, SDR och SRF är personuppgiftsansvariga och hanterar alla personuppgifter enligt dataskyddsförordningen (GDPR). Mer om detta, fullständiga och allmänna villkor samt licenstid och vinstplan kan du läsa om på www.manadslotten.se/villkor. Vinstandel 42,78% och vinsttätthet 1 på 4,12. Förmånstagare är Sveriges Dövas Riksförbund & Synskadades Riksförbund. Spelar du för mycket? Läs om spelansvar på manadslotten.se/spelansvar. Månadslotten står under Spelinspektionens tillsyn.

2 0 3 0 1 3 9 2

EN
GOD JUL
 FRÅN
OK ALLA!

ADAM

AMANDA

ANETTE

ANNA

BLENDÅ

CAMILLA

CAMILLA

CATHARINA

CISILIA

ELLIOT

EMMA

IDA

ISABELLA

JENNI

JENNY

JESSICA

JOANNA

JOHANNA

JONAS

KATARINA

LENA

LINNÉA

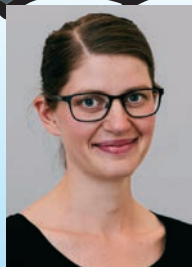
LINNÉA

LISA

LISBET

MAJA

MIO

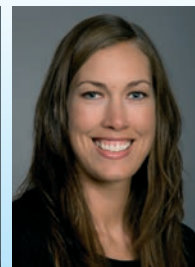
NIKLAS

PRISCILLA

SANNA

SOFIA

AB Stockholmstolkarna STAB
 Tel 08-658 39 00
 SMS: 073-912 29 28
 info@stockholmstolkarna.se
 www.stockholmstolkarna.se